

36. Tiistaina 15 päivänä kesäkuuta 1999

kello 14

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Ulkopuolella päiväjärjestyksen

1) Valtioneuvoston selonteko Suomen osallistumisesta sotilaalliseen kriisinhallintaoperaatioon (KROF) Kosovossa 987

Valtioneuvoston selonteko VNS 2/1999 vp

Vaalaja

2) Tulevaisuusvaliokunnan täydennysvaali „

Ensimmäinen käsittely

3) Hallituksen esitys laeiksi eläimistä saatavien elintarvikkeiden elintarvikehygieniasta annetun lain ja eläintautilain 13 §:n muuttamisesta „

Hallituksen esitys HE 10/1999 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö
MmVM 2/1999 vp

4) Hallituksen esitys laiksi yhteismetsälain 4 §:n muuttamisesta 995

Hallituksen esitys HE 11/1999 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö
MmVM 3/1999 vp

5) Hallituksen esitys henkilökorttilaiksi ja laiksi väestötietolain 23 §:n muuttamisesta 995

Hallituksen esitys HE 18/1999 vp
Hallintovaliokunnan mietintö HaVM 2/1999 vp

6) Hallituksen esitys laiksi luvanvaraisesta henkilöliikenteestä tiellä annetun lain muuttamisesta 1001

Hallituksen esitys HE 13/1999 vp
Liikennevaliokunnan mietintö LiVM 1/1999 vp

7) Hallituksen esitys Israelin kanssa tehdyn sosiaaliturvasopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä „

Hallituksen esitys HE 21/1999 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö
StVM 1/1999 vp

8) Hallituksen esitys laiksi työntekijäin eläkelain muuttamisesta „

Hallituksen esitys HE 22/1999 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö
StVM 2/1999 vp

9) Hallituksen esitys painelaitelaiksi ja laiksi ydinenergialain muuttamisesta 1002

Hallituksen esitys HE 7/1999 vp
Talousvaliokunnan mietintö TaVM 4/1999 vp

10) Hallituksen esitys laiksi aluksista aiheutuvan vesien pilaantumisen ehkäisemisestä annetun lain muuttamisesta sekä Itämeren alueen merellisen ympäristön suojelua koskevan yleissopimuksen IV liitteen muutoksen eräiden määräysten hyväksymisestä 1003

Hallituksen esitys HE 15/1999 vp
Ympäristövaliokunnan mietintö YmVM 1/1999 vp

Kolmas käsittely

11) Hallituksen esitys laeiksi valmisteverotuslain, arvonlisäverolain, tullilain 9 §:n sekä Ahvenanmaan maakuntaa koskevista poikkeuksista arvonlisä- ja valmisteverolainsäädäntöön annetun lain muuttamisesta 1006

Hallituksen esitys HE 6/1999 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 1/1999 vp

Ainoa käsittely

12) Eduskunnan pankkivaltuuston kertomus 1998 ”

Kertomus K 4/1999 vp
Talousvaliokunnan mietintö TaVM 3/1999 vp

Lähetekeskustelu

13) Hallituksen esitys entisten tasavallan presidenttien palveluja koskevaksi lainsäädännöksi ”

Hallituksen esitys HE 23/1999 vp

14) Hallituksen esitys laiksi valtion eläkelain muuttamisesta ”

Hallituksen esitys HE 24/1999 vp

15) Hallituksen esitys laeiksi perusopetuslain 49 §:n ja eräistä opetusalan eläkejärjestelyistä annetun lain 15 §:n muuttamisesta ”

Hallituksen esitys HE 25/1999 vp

16) Hallituksen esitys laiksi valtion virkamieslain 18 §:n muuttamisesta 1006

Hallituksen esitys HE 26/1999 vp

17) Lakialoite sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta ”

Lakialoite LA 66/1999 vp (Mauri Pekkari-
nen /kesk ym.)

18) Lakialoite siviilipalveluslain muuttamisesta ”

Lakialoite LA 68/1999 vp (Jaakko Laakso
/vas)

Mietintöjen pöydällepano

19) Hallituksen esitys laiksi Espoon Keilaniemessä ja Lintuvaarassa sijaitsevien maa-alueiden myymisestä Espoon kaupungille ”

Hallituksen esitys HE 20/1999 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 2/1999 vp

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

Nimenhuuto

Nimenhuudossa merkitään täysistunnosta poissa oleviksi edustajat Andersson, Biaudet, Elo, Enestam, Erlund, Hassi, Huuhtanen, Kanerva S., Karpela, Korhonen M., Koskinen M., Lax, Lehtomäki, Nepponen, Perho, Pietikäinen S., Puisto, Ranta, Saapunki ja Sinnemäki.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuu ed. Puisto.

Eduskuntatyöhön liittyvissä virkatehtävissä olevat edustajat

P u h e m i e s : Ilmoitetaan, että eduskuntatyöhön liittyvissä virkatehtävissä ovat 15.6. edustajat Elo, Enestam, M. Korhonen, Lipponen ja Perho,

15.—18.6. edustajat Biaudet ja Lehtomäki sekä

15.—19.6. edustajat S. Kanerva ja Ranta.

Merkitään.

Sairauspoissaolot

Puhemies: Ilmoitetaan, että sairauden vuoksi eduskuntatyöstä ovat poissa

15.6. edustajat Andersson, Karpela ja S. Pietikäinen.

Merkitään.

Poissaolopyynnöt

Puhemies: Vapautusta eduskuntatyöstä muun synn perusteella ovat pyytäneet ajalta

15.6. edustajat Huuhtanen, M. Koskinen, Lax, Nepponen ja Saapunki.

Puhemiesneuvosto puoltaa poissaolopyyntöjä.

Hyväksytään.

U-asiat

Puhemies: Ilmoitetaan, että 10 päivänä kesäkuuta 1999 päivätyllä valtioneuvoston kirjelmällä ovat puhemiehelle saapuneet valtiopäiväjärjestyksen 54 b §:ssä tarkoitetut Euroopan unionin asiat n:ot U 16—19.

Ilmoitetaan edelleen, että puhemies on tänään toimittanut mainitut asiat käsiteltäviksi suureen valiokuntaan, jolle

asian n:o U 16 osalta lakivaliokunnan,

asian n:o U 17 osalta valtiovarainvaliokunnan,

asian n:o U 18 osalta talousvaliokunnan sekä

asian n:o U 19 osalta hallintovaliokunnan, sivistysvaliokunnan ja työasiainvaliokunnan on annettava lausunto.

Ulkopuolella päiväjärjestyksen esiteltävät asiat:

1) Valtioneuvoston selonteko Suomen osallistumisesta sotilaalliseen kriisinhallintaoperaatioon (KFOR) Kosovossa

Valtioneuvoston selonteko VNS 2/1999 vp
Ilmoitetaan saapuneeksi

Puhemies: Ulkopuolella päiväjärjestyksen ilmoitetaan, että valtioneuvoston kirjelmän ohella tältä päivältä on eduskunnalle saapunut valtioneuvoston selonteko Suomen osallistumisesta sotilaalliseen kriisinhallintaoperaatioon (KFOR) Kosovossa. Selonteko on nyt saatettu eduskunnan tietoon jakamalla se edustajille.

Valtiopäiväjärjestyksen 36 §:n 3 momentin mukaan selonteko on pantava pöydälle johonkin seuraavaan istuntoon. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia pantaisiin pöydälle huomenna keskiviikkona pidettävään istuntoon.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia pannaan pöydälle huomiseen täysistuntoon.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

2) Tulevaisuusvaliokunnan täydennysvaali

Puhemies: Päiväjärjestyksen 2) asiana on tulevaisuusvaliokunnan täydennysvaali.

Kun täydennysvaalia varten vaalisäännön 7 ja 19 §:n mukaisesti jätetyssä ehdokaslistassa, jonka puhemies on tänään tarkastanut ja hyväksynyt, on valiokunnan jäseneksi ehdotettu valittavaksi yhtä monta kuin vaalissa on valittavia, totean vaalisäännön 10 §:n nojalla, että vaali on yksimielinen ja että valituksi on tullut ehdokaslistan mukaisesti ed. Hemmilä.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Hallituksen esitys laeiksi eläimistä saatavien elintarvikkeiden elintarvikehygieniasta annetun lain ja eläintäutilain 13 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys HE 10/1999 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö MmVM 2/1999 vp

Puhemies: Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 2.

Keskustelu:

Ed. Kalli: Arvoisa rouva puhemies! Käsiteltävänä olevaan hygienialakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi pykälä, jonka mukaan kyseistä lakia sovellettaisiin Eta-sopimuksessa edellytyksissä laajuudessa eläimistä saataviin elintarvikkeisiin. Tällöin näitä elintarvikkeita koskevat

elintarvikehygieeniset vaatimukset ja tarkastusmenettely olisivat samat kuin EU-jäsenvaltioista tuotavilla eläimistä saatavilla elintarvikkeilla.

Eläintautilakia esityksessä ehdotetaan vastavasti muutettavaksi siten, että elävien eläinten sekä eläimistä saatavien elintarvikkeiden ja muiden tuotteiden eläintautivaatimukset asetettaisiin eläintautilain eikä eläinlääkinnällisistä rajoituksista annetun lain nojalla tapauksissa, joissa Eta-sopimuksen mukaan kyseisiin eläimiin tai tuotteisiin sovelletaan kokonaisuudessaan EY:n sisämarkkinalaisääädäntöä.

Myös eläintautilakiin ehdotettu muutos koskee lakia, jonka perusteella tuontiehdot asetetaan, joten sillä sinänsä ei ole taloudellisia eikä organisatorisia vaikutuksia. Hygienialain osalta muutos tarkoittaisi lisäystä ensisaapumispaikkojen lukumäärään. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan Suomessa on jo tällä hetkellä vajaan 60 kunnan alueella noin 250 rekisteröityä ensisaapumispaikkaa. Näiden valvonta- sekä oma- valvontasuunnitelmien hyväksyntä on paikallisen kunnan tehtävä.

Tässä uudessa tilanteessa on nyt arvioitu uusia ensisaapumispaikkoja jouduttavan rekisteröimään noin 30 lisää. Ne tullevat sijaitsemaan lähinnä Pohjois-Suomessa, jossa niiden toiminta perustuu norjalaisen kalan tuontiin. Nykyisin rekisterissä olevista ensisaapumispaikoista valtaosa sijaitsee Helsingissä, Vantaalla, Turussa ja Tampereella.

Valiokunta on kiinnittänyt mietinnössään huomiota siihen, että kuntien resurssit ovat rajallisia ja etenkin elintarvikevalvonnan osalta on olemassa huoli kuntien mahdollisuuksista hoitaa näitä tehtäviään. Nyt esitetty muutos tulee lisäämään kuntien velvoitteita. Uudet ensisaapumispaikat sijaitsevat lisäksi kunnissa, joiden voimavarat elintarvikevalvonnessa ovat ilmeisen rajallisia. Vaikka valtakunnallisen elintarvikevalvonnan kannalta katsoen työmäärän lisäys ei ole kovin suuri, työmäärä alueellisesti saattaa lisääntyä merkittävästikin.

Ensisaapumispaikkavalvonta on oleellinen ja tärkeä osa EY:n sisämarkkinavalvontaa. Nykyisessä tilanteessa valvonnan tehokkaampi hoitaminen edellyttää voimavarojen lisäämisen ohella kasvavaa ja tehostuvaa yhteistyövalvontaa elintarvikevalvonnessa. Valiokunta onkin pitänyt oleellisen tärkeänä sitä, että hygienialain mukaisista valvontaa johtava Eläinlääkintä- ja elintarvikelaitos samoin kuin Elintarvikevirasto ja valvontaa ohjaavat lääninhallitukset edistävät kuntien yhteistyön kehittämistä, mikä edesauttaa

kuntien elintarvikevalvonnan resurssien nykyistä tehokkaampaa käyttöä. Myös koulutuksen lisääminen ja ohjaus etenkin Pohjois-Suomen alueella on tulevassa tilanteessa välttämätöntä, mikä edellyttää muun ohella sitä, että Eläinlääkintä- ja elintarvikelaitoksen aluelaboratorioiden valmiudet toimia myös neuvonnan alalla turvataan. Valvonnan tulee olla aukotonta koko maassa, ja maan eri osissa tulee olla valmius nopeihin, tehokkaisiin toimiin tilanteen niin vaatiessa.

Mietinnössä valiokunta ehdottaakin hyväksyttäväksi lausuman, jossa edellytetään hallituksen huolehtivan siitä, että toisaalta Eläinlääkintä- ja elintarvikelaitoksen aluelaboratorioiden sekä toisaalta kuntatason voimavarat ja kunnallisten laboratorioiden toimintaedellytykset elintarvikehygienialain valvonnessa turvataan tasapuolisesti koko maassa. Mietinnön laadinnassa valiokunta on ollut yksimielinen.

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa rouva puhemies! Nyt on käsittelyssä laki, joka liittyy EU:n elintarvikehygieniaan, elintarvikkeiden kulkemiseen sekä EU- että Eta-alueella. Haluaisin todeta tässä kohdassa, että meillä tulee ja tulisi todella Suomessa olla kylliksi resursseja siihen, että elintarvikehygienian valvonta todella voitaisiin toteuttaa. Se tarkoittaa riittäviä resursseja sekä rajoille että alueille mutta myös nimenomaan kuntiin. Elintarvikehygienian työtä, käytännön työtä ennen muuta suorittavat eläinlääkärit. Me tiedämme, että tässä on resurssipulaa.

Lopuksi, arvoisa puhemies, viime päivien tapahtumat Euroopan unionin alueella, tiedot dioksiineista Belgiassa, Hollannissa, Ranskassa, mahdollisesti Saksassa lähes kaikissa tuotantoeläinryhmissä ja dioksiinien saastuttava vaikutus myös ihmisen elimistöön tekevät asian erittäin vakavaksi. Dioksiiniongelman lisäksi meillä on myös antibioottijäämäongelma ja hormoniongelma. Tässä näen, että tämä asia, jota tänään tämä laki ja maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö sivuavat, on yksi keskeisimpiä Euroopan unionin ongelmia.

Ed. R a j a m ä k i : Arvoisa puhemies! Tässä on keskeisesti kyseessä se, että Suomessa on 90-luvun kuntatalouden vaikutuksien aikana noin sata terveystarkastajan virkaa hävinnyt. Sosiaalidemokraatit pitivät erittäin tärkeänä, että paitsi että ehkä tällainen valtakunnallisen nopean reagoinnin yksikkö on saatavissa Eelan yhteyteen, myös kunnallisten elintarviketutkimuslaborato-

rioiden valvontaresursseja on lisättävä. Tämä on tärkeä lausuma, ja sitä täytyy nyt seurata, ettei STM:n direktiivitulkinnoilla vaikeuteta henkilöstön tehokasta käyttöä.

Maatalouden linjaus on tullut myös monessa tapauksessa EU:ssa tien päähän. Bse-skandaali, Belgian tapaukset, antibiootti ja myöskin Wto:n hormonilihan uhat ovat uhkia nimittäin eurooppalaiselle perheviljelmätaloudelle. Niillä on myös alueellisia vaikutuksia ja Suomen kaltaisesa tuotantorakenteessa, kotieläinvaltaisessa maassa erittäin suuri raju, musertava vaikutus, mikäli kuluttajien luottamus nimenomaan lihan tuotantoon ja kotieläintuotantoon häviää. Tässä suhteessa Suomen strateginen etu on, ei suurmaatalouden ideologia ja suuruuden ideologia, vaan ennen kaikkea panostaa laatuun, terveyteen ja nimenomaan jatkojalostukseen myöskin lähellä tiloja. Nyt ollaan eurooppalaisessa maataloudessa myös Wto:n takia hyvin keskeisessä linjanvetovaiheessa. Samalla kun valvontaa, puhtautta ja laatuluotettavuutta lisätään, on syytä arvioida myöskin maatalouden painopisteitä uudelleen, niin EU:n mitassa kuin kansallisia linjauksia.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Valiokunnan kunnianarvoisa puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja ovat substanssipuolen jo kuvanneet. Haluaisin kiinnittää, arvoisa puhemies, huomiota muutamaan yleiseen näkökohtaan.

Varsin olennainen asia tässä, paitsi että on kysymys lainmuutoksesta, on se, että ponnassa edellytetään, että Eläinlääkintä- ja elintarvikelaitoksen aluelaboratorioiden ja myöskin kuntatason toiminnalliset varat turvataan. Tämä on paitsi tarpeellinen myös erittäin mielenkiintoinen lähihistoriallisesti. On syytä muistaa, että edellisen eduskunnan aikana hallitus esitti sitä tai pyrki siihen, sanotaan nyt näin peitetysti, että niin sanotun Eelan aluelaboratoriot lakkautetaan, ja se hanke tyrmättiin eduskunnan toimesta sillä tavalla, että ravintolan puolella sovittiin se, että tähän operaatioon ei ryhdytä. Varsin mielenkiintoinen poliittinen ratkaisu sinänsä, viittaa johonkin 50-luvun käytäntöön eduskunnassa. (Ed. Rajamäki: Ei liene tavaton!) — Mutta ei kai tavaton.

Tähän liittyy nimittäin, arvoisa puhemies, demokraattisen kontrollin rooli. Nythän on sillä tavalla, että edellisen vaalikauden aikana ministeri oli ei-poliittinen henkilö ilman yhdenkään kansanedustajan oman puolueen kautta tulevaa tukea täällä, ja sama tilanne jatkuu edelleen.

Varsin monta kertaa on ajauduttu siihen tilanteeseen, että eräällä tavalla tällainen kokonaisvaltainen poliittinen arviointi maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan ratkaisusta puuttuu. Nyt on oikein tyypillinen esimerkki edessämme. Muutama kuukausi sitten Eelan aluelaboratorioita oltiin lakkauttamassa eräänlaisen lainsäädännöllisen jipon avulla. Nyt on päädytty havaitsemaan, että hyvän aika sentään, niitähän tarvitaan aivan erikoisen tarpeellisesti juuri tässä tilanteessa — ne ovat aivan erityisen tarpeellisia, niin kuin valiokunnan puheenjohtaja äsken kuvasi. Ensisaapumispaikkoja on Suomessa niin valtava määrä, tällä hetkellä siis yli 250, mitä niitä on, eli me tarvitsemme välttämättömästi paitsi kunnallisen tason valmiudet, erikoisesti sellaisen neuvontajärjestelmän, joka pitää huolen siitä, että valmiustaso on riittävä kaikkialla Suomessa.

Erikoisen mielenkiintoinen tilanne on pohjoissimman Suomen kannalta. Toisaalta on hyvä, että Finnmarkin alueella Pohjois-Norjassa elinkeinotoiminta jatkuu, toisaalta on kurja se, että elinkeinotoiminnallinen ratkaisu siellä on kassilohen kasvatus, joka tuo kaikki tautivaarat Tenjoen vesistöön. Tämän takia on erittäin tarpeellista, kun siellä poliittinen ratkaisu on ollut se, että kassilohitoimeliaisuus lisääntyy ja sen tuotteet tuodaan Pohjois-Suomen kautta EU-markkinoille, että ensisaapumispaikkojen valmiudet ovat asianmukaiset. Tällä tavalla Oulun laboratoriolle on erityistä merkitystä, mutta myös Kuopion ja Seinäjoen pisteillä samoin kuin Turun neuvontapisteellä lounaisimmassa Suomessa.

Toisin sanoen tässäkin asiassa on ollut erittäin tarpeellista, että eduskunta on päässyt lausumaan poliittisen ohjauksen kokonaisvaltaisen ajattelun pohjalta. Edelleen olen sitä mieltä, että mahdollisimman pikaisesti pitäisi Suomessa pystyä niin radikaaliin poliittiseen ratkaisuun, että maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalallaikin olisi poliittinen ministeri.

Ed. Aittomäki: Rouva puhemies! Kuten ed. Tiisanen totesi ja vaikka käsiteltävä asia ei suoranaisesti ja keskitetysti tähän liitykään, on kuitenkin nostettava esille korostetusti eurooppalaisen elintarviketuotannon taholta myös suomalaisille ja Suomen kansalaisille aiheutunut suuri vaara elintarvikkeiden laadun suhteen.

Muistamme Belgian dioksiinitapauksen ja siinä erityisesti sen, että Euroopan unionin jäsenmaan, Belgian, hallitus tiesi jo kuukausikaupal-

la, että tällainen vaaramomentti on olemassa: elintarvikkeisiin on joutunut vaarallisia aineita, jotka aiheuttavat muun muassa syöpää. Siitä huolimatta Belgiassa ei tunnettu mitään vastuuta siitä, että asia olisi nostettu Euroopan unionin tasolla esille ja ryhdytty sen vaatimiin toimenpiteisiin.

Tällaisia Belgian tapauksia tulee varmasti lähiaikoina yhä enemmän ja enemmän esille. Suomalainen yhteiskunta ja kansalaiset eivät ole, niin paljon kuin puhutaan kotimaisuudesta ja turvallisuudesta elintarvikkeissa, millään tavalla suojattuina tällaisia eurooppalaisia tapahtumia vastaan. Uskoisin, että tähänkin asiaan liittyen ja sivuavasti pitäisi eduskunnassakin ja Suomen virkamieskoneistossa ja hallinnossa ja hallituksen piirissä ottaa asia korostetusti esille, koska on suuri vaara ihmisille, että suomalaisille syötetään heidän henkensä uhalla kaikkea sitä, mitä Euroopasta tulee.

Ed. K a n g a s : Arvoisa rouva puhemies! Minunkin mielestäni on erittäin tärkeä asia, että kuluttajille tulee puhtaita tuotteita niin maamme rajojen ulkopuolelta kuin omasta maasta.

Kunnille tulee taata resurssit hoitaa nämä tehtävät. Varsinkin Lapissa, kun Norjasta tulee suurtuotantolaitoksilta kalaa, on aina vaara, että tulee Suomeen tauteja ja saastuneita elintarvikkeita, kun tuodaan kaloja ja kalanjalostustuotteita. Mihinkään päin Suomea ei pitäisi jäädä sellaisia aukkoja, joista voidaan tuoda sellaisia tuotteita, jotka eivät vastaa suomalaisia määräyksiä ja lakeja. Resurssit ovat tärkeitä niin koulutuksen kuin niitten laboratorioitten osalta, joissa näitä tutkitaan, jotta velvoitteet pystytään hoitamaan.

Ed. E. L a h t e l a : Arvoisa rouva puhemies! Suomalaisia elintarvikkeita voidaan pitää puhtaina, ja siitä meidän täytyy myös pitää kiinni. Se on laajempikin kysymys sillä lailla, että voidaan osoittaa Eurooppaan päin, että Suomessa valvonta toimii. Samalla kuluttajien luottamus puhvontaan elintarvikkeisiin voidaan säilyttää.

Jos tämä osataan taitavasti hoitaa, näen tässä myös mahdollisuuden, että tämä on meille kaupallinen vahvuus. Ajatellaan nimittäin edes yhtä isompaa sairaustapausta, mistä ulkomailta elintarvikkeet sitten tulevatkin. Jos pystymme estämään, että se ei tapahdu Suomessa, tämä kuvaisi sitä, että meillä valvonta toimii. Mutta jos ulos menee tieto, että tällaista tapahtuisi, samalla leimataan myös suomalainen elintarviketeollisuus

ja meidän ketjumme heikoiksi. Sen takia tämä on tärkeä toimenpide.

Yksi ongelmakohta on se, että edelleen kuitenkin joka tapauksessa, vaikka lisäämme resursseja valvontapuolelle, nämä tulevat olemaan pistokokeita, jolloin välistä voi tapahtua vahinkoja, joita ei pysty korvaamaan. Mutta tietysti jo tieto siitä, että meillä on tehokas valvonta, estää kokeiluhallituksen. Sen takia olen sitä mieltä, kuten valiokuntakin on ollut, että tämä on hyvä asia ja tähän pitää turvata riittävät voimavarat. Samalla on säilytettävä kuluttajien luottamus ja usko myös muuhun maailmaan päin, näyttö siitä, että Suomi on puhdas maa.

Ed. K u o s m a n e n : Rouva puhemies! Mielestäni elintarviketuotantoketjun valvonnassa pitää kiinnittää enemmän huomiota alkuvalvonnasta loppuvalvontaan eli kunnes ruoka on pöydässä. Valvontajärjestelmää pitäisi kehittää niin, että teollisuuslaitosten oma tuotantovalvonta pitäisi Suomessa panna täysin uusiksi eikä yksistään panostaa kunnalliseen ja valtiolliseen valvontaan, joka resurssien puutteessa on hyvin pinapuolista.

Meillä on Suomestakin huonoja esimerkkejä viime vuosien aikana tapahtuneesta meijereitten omavalvonnasta. Siellä olisi omavalvonnalla voitu huomata bakteerit jo ajoissa ja estää laajamittainen skandaali, joka meijerialalla oli, kun jopa vanhat meijerit jouduttiin sulkemaan sen takia, että valvonta oli niin puutteellinen.

Mitä tulee kansainväliseen valvontaan, niin mielestäni tuontitavaroita valvotaan tällä hetkellä erittäin heikosti. Esimerkin otan vaikka Haminan tai Kotkan satamasta. Siellä tuotteet käy vastaanottamassa ja tarkastamassa läänin eläinlääkäri. Jokainen meistä tietää, että siellä on useita kontteja, joihin pistokokeita tehdään, eikä valvonta vastaa sitä, minkä tänä päivänä pitäisi olla käytäntönä. Niiden tukkuliikkeiden, jotka tuovat maahan tavaroita, pitäisi hoitaa valvonta viran puolesta.

Ed. Puisto merkitään läsnä olevaksi.

Ed. H. A h o : Arvoisa rouva puhemies! Minusta tämäkin keskustelu osoittaa, että elintarvikkeiden laadun tarkastus on äärimmäisen tärkeää ja on osa turvallisuutta suomalaisessa yhteiskunnassa. Näkisin hyvin tärkeänä, että jos me saisimme sillä tavalla edettyä tässä asiassa, että

meillä olisi merkintä tuontitavaroista, jotka ovat tarkastettuja tuotteita, niin silloin se antaisi myös vastuuta niille, jotka hoitavat tarkastuksen, oli se pistokokeen luonteista tai muuten tapahtuvaa. Siis yleensä niille, jotka myyvät, tulisi vastuu.

Tällaisen tarkastuksen yhteydessä korostuu myös kotimaisten tuotteiden laatu ja sen kehittäminen. Tämä on varmasti jatkuvaa toimintaa. Siitä meidän ei tule myöskään luopua. Näkisin, että myös tuottajilla on mahdollisuus suomalaisen tuotteiden korkean laadun vuoksi saada mahdollisesti vähän parempaa hintaa. Tällä me takaisimme elinkeinon kannattavuuden. Näin se olisi valtakunnallisesti ajateltuna myös turvallisuutta ruokasektorilla.

Ed. Pekkarinen: Arvoisa puhemies! Elintarvikkeiden puhtaus ja turvallisuus liittyvät otsikkoasiaan tänä päivänä. Jos jossakin, niin tämän tyyppisessä asiassa Suomen hallituksella tulisi olla erittäin vankka vastuu toimia nimenomaan EU-puheenjohtajakaudella sillä tavalla, että koko Euroopan puitteissa tässä asiassa päästäisiin eteenpäin. On käsittämätöntä loppujen lopuksi se, että teollisissa elintarvikkeissa ei tarvitse olla alkuperämerkintöjä. Meille tuotavien teollisten elintarvikkeiden, jauhopussista broilereihin, kyljessä ei tarvitse sanoa, kuka on tuottanut ja missä on tuottanut tämän teollisen elintarvikkeen. Tämä on aivan kohtuutonta. Samaan aikaan Euroopassa ollaan kiinnostuneita ties minkälaisista muista asioista, mutta siihen, mitä suusta pannaan alas, ei ole sellaisia velvoittavia normeja, joiden tuloksen kuluttaja tietää, kuka on tuottanut ja missä on tuotettu se tuote, jonka suustaan alas pistää.

Suomen pitäisi olla tavattoman aktiivinen myös kotimaisuusmerkintöjen aikaansaamiseksi ja tarkastustoimen organisoimiseksi nykyistä paremmin. Ei siinä riitä se, että on yksi tarkastusyksikkö, mikä erään meppiedustajan toimesta on ollut julkisuudessa esillä. Sellainen Dublinissa jo tällä hetkellä on. Eri maiden omat tarkastusjärjestelmät pitäisi normittaa nimenomaan sille tasolle, jolla ne Suomessa ovat. Suomessa nämä asiat ovat korkealla ja hyvällä tasolla. Nyt tässä asiassa jos missä toivoisi hallitukselta juuri silloin, kun Suomi on puheenjohtajamaa EU:ssa, aktiivisuutta ja rohkeutta viedä tätä asiaa eteenpäin.

Ed. Väistö: Arvoisa puhemies! Käsittelyssä oleva hallituksen esitys nostaa esille hyvin tärkeän asian: ruokaturvallisuuden. Se on mielestä-

ni erittäin keskeinen osa kansalaisten jokapäiväistä turvallisuutta. Tiedossahan on aivan tuoreita, laajoja ja laajenevia ongelmia EU:n sisämarkkinoilla. Mielestäni tämä korostaa sitä, että Suomen ensinnäkin itse on toteutettava ja ylläpidettävä riittävää valvontaa, mutta toisaalta samalla edellytettävä, että jokaisessa EU:n jäsenmaassa kansalliset viranomaiset huolehtivat riittävästä valvonnasta sekä sisämarkkinoiden osalta että EU-alueelle tulevien tuote-erien osalta.

Mielestäni asia, johon ed. Pekkarinen kiinnitti huomiota, että selkeä alkuperämerkintä tulisi kaikissa tuotteissa vaatia, pitäisi myös nostaa sellaiseksi tavoitteeksi, että se voi toteutua koko EU:n alueella. Näin varmistetaan se, että kansalaiset todella tietäisivät, mistä tuote on peräisin. Uskon, että tämä olisi merkittävällä tavalla myös Suomen oman elintarviketuotannon eduksi. Se tukisi sitä tavoitetta, että me käyttäisimme kotimaista ruokaa emmekä ryhtyisi tukemaan ulkomaista meille tulevaa etäruokaa, jossa on valitettavasti, kuten on todettu, myös terveysriskejä.

Korostan, arvoisa puhemies, että tälle valvonnalle on osoitettava riittävät voimavarat, niin kuin valiokuntakin toteaa, ja se on myös riittävän hyvin organisoidusti toteutettava.

Ed. Ranta-Muotio: Arvoisa rouva puhemies! Tarkastustoiminnan ja valvonnan viranomaistoimintana täytyy luonnollisesti olla tehokasta, mutta se ei tietenkään ole ainoa ja riittävä tae sille, että tuotteet ovat aina laadukkaita. Olen vähän samaa mieltä kuin ed. Kuosmanen, että yrityksissä ja alkutuotantopäässä on ratkaiseva lenkki.

Tarpeeksi ei varmasti varsinkaan unionin tasolla ole tiedossa, että Suomessa ollaan kyllä tässä suhteessa kehityksen eturivissä. Maatiloilla laatuja järjestelmät ja valistustoiminta ovat mielestäni meillä hyvin kehittyneitä, ja entistä parempaan suuntaan on kehittymässä alkutuotannon ja jalostustoiminnan yhteistyönä tämä koko lenkki.

Olen myös sitä mieltä, että Suomen pitäisi entistä voimakkaammin tuotteiden alkuperämerkintävaatimusta unionin tasolla tuoda esille ja painottaa. Se on hyvin tärkeä asia, jotta voitaisiin varmistaa se, ettei mitä tahansa tuotteita liiku meidän markkinoillamme.

Ed. M. Salo: Arvoisa rouva puhemies! Turvalliset elintarvikkeet ovat vähin, mitä kuluttaja voi vaatia tehdessään ostoksia kaupan tiskiltä. Alkuperämerkinnät ovat puhuttaneet Suomessa

ja puhuttavat unionissa. Kauppamiehet näkevät, että täsmälliset alkuperämerkinnät saattavat häiritä kaupankäyntiä, ja siksi vastustavat tätä. Meidän suomalaisten on syytä olla tiukka sen perään, että alkuperämerkinnät tulevat velvoittaviksi myös unionin alueella. Tilanne Euroopan ytimessä — Belgia, Saksa, Hollanti — on sellainen, että siellä on markkinahäiriö, josta varmaan nyt on purkautumassa myöskin Suomeen tuotteita, jotka ovat laadultaan kyseenalaisia. Ne tulevat tänne hinnalla, ja kauppamiehet yrittävät tietenkin löytää niille rakosia. Tällaisessa tilanteessa viranomaisille on kyettävä osoittamaan resurssit, jotta näihin tehotarkastuksiin nyt rajalla voidaan ryhtyä. On myös ryhdyttävä valmistelevaan lainsäädäntöä siitä, että tällaisista tietoisesti epäkelvoista elintarvikkeista, jos niitä yritetään maahan tuoda, myös tulee sanktiot.

Ed. T i u s a n e n : Rouva puhemies! Otsikko-asia koskee siis elintarvikkeiden kulkemista ja niiden kuljettamista yli rajojen. Wto:ssa tällä hetkellä asia on tietysti hyvin akuutti, ja Suomi todellakin EU:n puheenjohtajamaana 1.7. alkaen on myös tässä avainasemassa.

Hormonilihakampailussa todella toivon, että Suomi on edelleen tiukasti sillä linjalla kuin tähän saakka EU on ollut vastustamassa yhdysvaltalaisia, osin eläinrääkkäykseen pohjautuvaa eläinten dumpausta kasvuhormoneilla. Hormonien jäämät ihmiselimestössä on todettu uhkaaviksi myös esimerkiksi pahanlaatuisten kasvainten syntymisen suhteen.

Eta-alueella tämä koskee käytännössä. Puhemies, Norja on valaanlihan viejä, se on tosiasia. Mielestäni tämä on eräs näkökulma, joka pitää aina havainnoida norjalaisten konttien tullessa yli rajan.

Edelleen EU-alueella todellakaan ei ole tietoa tuotteiden lähtökohdasta, alkuperämerkintöjä ei näillä elintarvikkeilla ole. Nyt kun dioksiiniskandaalia selviteltiin EU:n sisällä, oli hyvin vaikea tietää, mistä nämä dioksiinipitoiset elintarviketut olivat lähteneet. Vieläkään ei ehkä ole asiasta tietoa.

Meistä etelään on Viro. Siellä tämän päivänkin tietojen mukaan syötetään eläimille psyykenlääkkeitä. Kyllä tässä todella ollaan monenlaisen asioitten kanssa tekemisissä.

Toteaisin tuohon, mitä ed. Pekka Kuosmanen totesi, että tietysti pitää olla myös objektiivista valvontaa. Ei voi ajatella, että tukkukauppa valvoisi itseään. Tietysti eettinen valvonta pitää

luonnollisesti olla, mutta tarvitaan myös järjestyntä yhteiskunnallista valvontaa.

Ed. A k a a n - P e n t t i l ä : Arvoisa rouva puhemies! Koko elintarvikehygienianahan on hyvin tärkeä ala, ja sitä osoittaa se, että meillä on yliopistossa sen alan professuuri ollut jo pitkän aikaa. Siitähan tietysti soljuu koko tämä ongelma alaspäin, niin että meillä on valvontaa monella tasolla, niin kuin tässä salissa on jo sanottu.

Mutta haluaisin kyllä korostaa tässä asiassa myös tuottajan vastuuta, joka minusta dioksiinikana-asiassa tulee aivan erinomaisesti esille. Suomalaisista lehdistä sitä ei niinkään saanut lukea, mutta eurooppalaisistahan tuli vähitellen selväksi, että dioksiini oli joutunut kanojen rehuun öljyn mukana, johon oli sekoitettu kanojen muuta ravintoöljyä sekaisin. Aluksi ei tiedetty, mistä se on öljyn sekaan joutunut. Sitten väitettiin, että se on parin tuottajan ansiota, jotka valmistavat näitä rehuja, että he ovat tahallaan sitä sinne sijoittaneet. Tämän jälkeen olen lukenut, että asia ei ole näinkään; siihen on liitetty jopa jonkinlaista jätevesien käyttöä raaka-aineessa, kun rehua tehdään. Jos näin on, eihän sille mikään valvonta mitään mahda. Se on aina jälkijättöistä, mikäli tuottajan moraali on tällä tasolla.

Toisaalta koko dioksiinin terveydelliset vaikutukset ovat aika lailla vaikeat selvittää. Jos alistus vielä on vähäistä, me menemme hyvin pienelle alueelle tässä asiassa. Tulee mieleen hulun lehmän tauti ja siihen liittyvät ongelmat; ei lääketiede ole vielä pystynyt todistamaan, että varmasti tämä tauti olisi siirtynyt lihaan ruokien kautta. Hormonilihassa on tietävästi vähän samanlainen ongelma, että jos ei käytettäisi sellaisia hormonimääriä, että eläimen lihasta niitä löytyy, silloin syöpävaarallisuus on edelleen suuri kysymysmerkki. Siis hyvin monipuolinen ongelma, rouva puhemies, ja sen takia varmasti on tämänkin keskustelun väärä.

Ed. K o k k o n e n : Arvoisa puhemies! Juuri tämä keskustelu antaa mielestäni aiheen pariin reunahuomautukseen.

Tällä on keskusteltu varsin laajasti elintarvikehygieniasta, ja on tietysti hyvä, että eduskunta siitä keskustele, mutta tässä on nyt kuitenkin kysymys vain siitä, että Euroopan talousalueella noudatettuja sääntöjä laajennetaan koskemaan myös Norjaa, Islantia ja Liechtensteinia, sieltä tulevia elintarvikkeita, eikä lainkaan koko unionin elintarvikeliikenteestä ole tällä hetkellä kysymys.

Olemme valistuneita, niin kuin monessa puheenvuorossa on tullut esille, mutta ei minusta meillä ole mitään syytä röyhistellä rintaamme, sillä meiltäkin pääsee silloin tällöin läpi erilaisia haitallisia tuotteita. Kuten tästä asiakirjastakin käy ilmi, meidän valvontamme on pistokoeluon- toista. Oma valvonta toimii paikoitellen erittäin hyvin mutta ontuu paikoitellen. Varmasti jossakin vaiheessa elintarvikehygieniasta kaiken kaikkiaan olisi hyvä keskustella, mutta tässä on kyse vain hyvin pienestä lainmuutoksesta.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Vielä yksi puheenvuoro tähän keskusteluun omalta taholtani.

Tämän keskustelun keskeisiä asioita ovat olleet puhtaus ja eettisyys. Tässä on tavallaan kummastakin kysymys tässä perimmäisessä syysä, miksi hallituksen esitys on tänne tuotu. Sen ulottuvuushan tuli ed. Kokkonen äskeisessä puheenvuorossa hyvin esille.

Ed. Pekkarinen: peräänkuulutti sitä, että kun Suomen puheenjohtajuuskausi EU:ssa alkaa muutaman viikon päästä, parin viikon päästä, Suomen tulisi aivan erityisesti kiinnittää näihin asioihin huomiota. Vaikka ed. Pekkarinen ei paikalla olekaan, voin vakuuttaa oppositiolle sitä, että me, jotka täällä poliittikkoina toimimme maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla, olemme saaneet jopa pyyhkeitä siitä, että olemme olleet liian aktiivisia tässä asiassa sen takia, että olemme olleet kiinnostuneita siitä, mitä komission taholta, joka on, huom., tällainen tilapäinen virkaa tekevä komissio, mitä sen taholta ollaan tuomassa esille, ja pyrittä puuttumaan myös niihin asioihin. Eli tämä toivomus oli hyvä, mutta vastaus on myöskin, että kyllä on toimittu ja pyyhkeitä on saatu.

Ed. Syväri: Arvoisa rouva puhemies! Tämä on erittäin tärkeä asia, ja toisin kuin ed. Kokkonen, joka ei valitettavasti enää ole paikalla, en pidä tätä mitenkään pienenä asiana vaan todella mittavana ja erittäin merkittävänä asiana, sillä todellakin puhtaat elintarvikkeet ovat kaiken a ja o kansanterveydelle myöskin.

On erittäin tärkeä asia, että Suomessa lähdetään siitä, että vastuu on meillä itsellämme ja tuottajilla, ja todellakin valvonnan täytyy olla myöskin täällä Suomessa kunnossa. Sुरुkseni on nähtävissä EU-maissa sellainen trendi, että kun tulee jokin isompi ongelma elintarvikkeiden kanssa, niin silloin yritetään valvontaa ja vastuuta siirtää aina ylöspäin eikä siellä omassa maassa

lähdetä etsimään niitä syitä ja ratkaisuja. Tämä on minun mielestäni erittäin tärkeä asia, joka tässä täytyy muistaa, että Suomessa kuitenkin tämä vastuu on itsellämme ja sen täytyykin olla ja sen täytyy olla myöskin tuottajilla ja ne tarvittavat resurssit on turvattava.

Ed. Kalli: Arvoisa rouva puhemies! Yritin äsken esitellä, mistä on kysymys. Nyt yritän jonkin verran kommentoida ja vastata keskusteluun.

Itsekin olen sitä mieltä, ettei elintarvikkeiden alkuperämerkinnällä, tehokkaalla valvonnalla, viranomaistoiminnalla eikä edes omavalvontajärjestelmällä kyetä välttämättä saavuttamaan sitä kuluttajan luottamusta, vaan viime kädessä vastuu on sekä tuottajalla, jalostajalla että kaupalla. Meillä Suomessahan silloin 94 perustettiin tämän yhteisen viitekehyksen turvin Seinäjoelle Eläintautien torjuntayhdistys, joka osaltaan yrittää kantaa sillä tavalla ehkäisevää vastuuta, että esimerkiksi joissakin ammattilehdissä julkaitaan listaa rehuista, jotka ovat puhtaita, jotta tuottaja voi turvata tähän tietoon ja hankkia tämänkaltaisia rehuja, ja samalla tavalla muidenkin asioiden osalta.

Eli itse haluan alleviivata sitä, että kuluttajan kannalta on tärkeää, että hän tietää ja luottaa, kun ostaa kotimaista, saavansa puhdasta ja terveellistä, ja myös ne tahot, jotka ovat vastuussa, tuottaja, jalostaja ja kauppa, osaltaan kantavat vastuun. Tällä tavalla kaikissa tilanteissa kyetään varmistamaan se, että kysyntä ja halukkuus kotimaista tuotantoa kohtaan lisääntyy, ja siinä pärjätään ainoastaan niin, että emme joudu ryssä päältä kiinni. Näin tässä pitää toimia.

Tulevaisuudessa ei saa jäädä kiinni listeriasta tai jostakin muusta. Suomalaisten elintarvikkeiden pitää jatkossa olla entistä parempia, ja osataan eduskunnan tehtävänä on tietenkin turvata koko tälle kehitykselle riittävät voimavarat.

Ulkomaankauppaministeri Sasi: Arvoisa puhemies! Mitä tulee kansainvälisiin säännöksiin, yhteisölaainsäädäntöön ja Suomen lainsäädäntöön, voidaan sanoa, että niissä tällä hetkellä ei ole puutteita, mitä tulee elintarvikkeiden turvallisuuteen. Ensinnäkin Gattin sopimuksessa on 20. artikla, joka antaa kaikissa tilanteissa mahdollisuuden ryhtyä toimenpiteisiin ihmisten hengen ja terveyden ja myöskin eläinten tai kasvien elämän tai terveyden suojelemiseksi. (Ed. Pulliainen: Onkos kertaakaan sovellettu?) — Kyllä jatkuvasti sovelletaan. Muun muassa hor-

monitapauksissa on viitattu siihen yhteisön osalta, että näin tehdään.

Yhteisön elintarvikelainsäädännön tärkein päämäärä on myöskin ihmisten terveyden ja turvallisuuden varmistaminen, ja se on meidän omankin elintarvikelainsäädäntömme tavoitteena. Ongelma tietysti joissakin tapauksissa saattaa olla sitten, että tapahtuu virheitä ja valvonnan saattaa olla puutteita.

Mitä tulee Belgian dioksiinitapaukseen, siinä ongelma on lähtöisin reheusta. Lähteeksi on todettu rasvaerä, jonka Belgiassa toimiva yritys on toimittanut eräille rehutehtaille. Ilmeistä on, että erästä tankkia ei ollut riittävästi puhdistettu, jolloin saastunutta rasvaa kuljettui yrityksiin, ja tämän puhdistamattomuuden, inhimillisen virheen, takia on tapahtunut tällainen erehdys. Tietysti voi sanoa, että koskaan tällaista tilannetta, että samalla tankilla kuljetetaan näin erilaisia tavaroita, ei pitäisi päästää tapahtumaan, mutta näin valitettavasti tässä tapauksessa on käynyt.

Tietysti tässä tapauksessa voidaan arvostella sitä, että kun virheet ovat tapahtuneet tämän vuoden alussa ja ongelmat ovat olleet Belgian viranomaisten tiedossa maaliskuussa, niin on täysin selvää, että Belgian viranomaisten olisi välittömästi pitänyt informoida muita Euroopan unionin jäsenmaita tästä. Voin vakuuttaa teille, että omasta puolestani, kun neuvostot kokoontuvat, tulen huomauttamaan tästä asiasta Belgian viranomaisille.

Mutta sen jälkeen, kun asia oli komission ja yhteisön tiedossa, komissio teki 2.6. päätöksen, joka velvoitti jäsenmaat ryhtymään toimenpiteisiin belgialaista alkuperää olevien elintarvikkeiden poistamiseksi markkinoilta, ja myöskin vastaavat päätökset on tehty Suomessa. Ongelma tässä tapauksessa on ollut se, että Belgian viranomaiset eivät ole toimineet asianmukaisesti.

Ed. E. L a h t e l a : Arvoisa rouva puhemies! Ed. Kalli totesikin valvontapuolesta sillä tavalla, että sen pitää olla aukotonta tuottajan, jalostajan ja kaupan osalta. Mutta kuitenkin me tarvitsemme yhä edelleen myös yhteiskunnan valvontaa, kuten Belgian tapaus osoittaa. Yleensä raha on se, joka määrää joitakin asioita, ja ahneus on semmoinen synty, jotta se joskus menee näköjään yli sillä tavalla, jotta silmät voidaan ummistaa joissakin tapauksissa näköjään, jos taloudelliset kysymykset ovat isommat.

Yksi näkökulma on tässä jäänyt huomiotta: minusta on tärkeää, jotta meillä riittää koti-

maassa elintarvikkeita. Jos meillä on ylitarjontaa elintarvikkeista, niin tarvitsee myös vähemmän tuoda. Se koskee kaikkea, se koskee lihaa ja sitä politiikkaa, jota sillä puolella harrastetaan, myös kalaa. Nythän me tuomme hirveän paljon lähinnä Norjasta kalaa tänne, ja tulee kaikilta meriltä ilmeisesti purkissa kalaa. Mutta meidän pitäisi omaa politiikkaa osata tarkistaa, jotta me voimme ensinnäkin hyödyntää luonnonvesistömme ja kalastaa sieltä, mutta myös kasvattaa vesissä kalaa. Tästä käydään useamassa paikassa aika kovaa kädenväntöä, voidaanko sisävesissä tai merellä kasvattaa kasseissa kalaa, koska väitetään, että siitä tulee ympäristöongelmia. Meidän pitäisi löytää ratkaisu siihen, millä tavalla Suomi hoitaa tämän. Muut hoitavat taitavasti ja rahastavat meitä ja myyvät muuallekin Eurooppaan ja maailmaan, mutta Suomessa me olemme vähän tiukempia tässä puolessa.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Suuren vaaran Manner-Euroopan elintarviketuotannossa aiheuttavat tällaiset suuret massayksiköt. Esimerkiksi jos täällä Suomessa on joku sikala, jossa on 1 000 tai 2 000 sikaa tai sillä tavalla tai vastaava määrä kanoja, niin se ei ole tietysti niin mittava asia kuin jos mennään Euroopan unionin alueelle, jossa on yhä kasvavia massatuotantolaitoksia. Jos tällaisissa massatuotantolaitoksissa havaitaan, että elintarviketuotantoon ja perustuotantoon on päässyt sellaisia haitallisia aineita, jotka ovat ihmisten turvallisuudelle vaarallisia, niin taloudelliset intressit ovat niin valtavan suuret, että ne pyritään pitämään salassa. Varmasti Belgian tilanteessakin oli jotakin tällaista, ei sitä millään tavalla muutoin voi selittää. Haluttiin taloudellisten tappioiden estämiseksi pitää asia salassa. Myöskin kun tällaiset suuret tuotantoyksiköt työntävät markkinoille tavaraa, sillä on valtavan laaja levikki ja vaarallisuus aivan eri tavalla kuin esimerkiksi jostakin suomalaisesta tuotantolaitoksesta, jos ajatellaan siihen aikaan, kun täällä vielä omilla elintarvikkeilla on tultu toimeen.

Sitten on eräs asia, joka on ehkä vähän kaukaa haettu, myös tahallinen sabotointimahdollisuus tällaisten suurten massatuotantolaitosten osalta. Jos joku haluaa tehdä jotakin sellaista, mitä sabotointi tarkoittaa, on hyvin helppo saastuttaa tällaisilla tuotantolaitoksilla niiden tuottama alkutuotanto sillä tavalla, että ne tuottavat suurtaakin vaaraa vaarallisten aineiden kautta. Tämä eurooppalainen massatuotanto on aikamoinen

ongelma tulevaisuudessa elintarvikkeiden osalta niin suomalaisessa yhteiskunnassa kuin kaikkialla siellä, mihin Euroopan unionin alueelta elintarvikkeita tuotetaan.

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa rouva puhemies! Täällä puhuttiin dioksiinin vaikutuksesta ja määristä. Me tiedämme, että dioksiinia on erilaisia derivaattoja. On enemmän syöpää aiheuttavia ja vähemmän syöpää aiheuttavia dioksiinityyppisiä. Kaiken kaikkiaan dioksiinilla on paljon muitakin vaikutuksia. Sillä on vaikutusta fertiilitettiin, sillä on estrogeenivaikutus. Kun Seveson dioksiinionnettomuuden seuranta on suoritettu, on todettu, että dioksiinin seurauksena poikalapsien synty on lähes loppunut. Tyttöjä syntyy, mutta ei poikia, eli sillä on vaikutusta sukupuolen määräytymiseen.

Arvoisa puhemies! Näen erittäin hyvänä, että ministeri Sasi totesi, että hän ottaa asian esille, pitää asiaa tärkeänä, ja että ilmoitusvelvollisuus on ja sen laiminlyönti halutaan tuomita. Haluan tuoda esille tässä sen, että Suomellakin on sopimuksia, joiden ilmoitusvelvollisuutta me taas emme ehkä ole noudattaneet. Tällainen on esimerkiksi Helcom-sopimus, joka edellyttää ilmoitusvelvollisuutta, jos Itämeren kohtaa ympäristö-rasitus.

Haluan todeta, että Kymijoen pohjasedimentit sisältävät varovaisimpien arvioiden mukaan 10—20 kilogrammaa dioksiineja. Tästä potentiaalisesta vaarasta Itämerelle eivät Suomen viranomaiset ole nimenomaan Helcom-osapuolia, Helsingin sopimusosapuolia informoineet. Tämä asia on kesken tältä osin, arvoisa puhemies. Kyse on tässäkin dioksiinista.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

4) Hallituksen esitys laiksi yhteismetsälain 4 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys HE 11/1999 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö
MmVM 3/1999 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 3.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

5) Hallituksen esitys henkilökorttilaiksi ja laiksi väestötietolain 23 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys HE 18/1999 vp
Hallintovaliokunnan mietintö HaVM 2/1999 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö n:o 2.

Keskustelu:

Ed. V ä i s t ö : Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on hallituksen lakiesitys, joka koskee sekä henkilökorttia että sähköistä henkilökorttia. Henkilökortin antamisessahan keskeinen kysymys on henkilötietojen käsittelystä. Sähköisen henkilökortin osalta taas tavoitteena on luoda kansalaisille turvallinen mahdollisuus asioida hallinnossa.

Tavoitteena on, että sähköisellä asiointilla kyetään parantamaan hallinnon palvelujen saatavuutta, niiden laatua ja myös asiakaslähtöisyyttä. Edelleen tarkoituksena on, että hallinnon palvelukykyä ja tehokkuuttakin voitaisiin sähköisen henkilökortin käyttöönoton myötä parantaa. Valiokunta on todennut, että Suomi on edelläkävijä sähköisen asioinnin toteuttamisessa ja kehittämisessä.

Arvoisa puhemies! Tarkoituksena on, että henkilökortin käyttöalaa voitaisiin jatkossa laajentaa niin, että kortin tekniseen osaan kyetään tallettamaan henkilökortin haltijan omasta aloitteesta eri käyttötarkoituksiin liittyviä sovellutuksia ja tietoja. Nämä olisivat kortinhaltijan itsensä valittavissa.

Olennaista sähköisen henkilökortin, niin kuin henkilökortinkin, osalta on se, että ne kyetään antamaan turvallisesti ja säilyttämään luotettavuus. Kortin ja varmenteiden hakemis- ja myöntämismenettelyissä on hyvin suuri merkitys asianomaisilla viranomaistoiminnoilla, samoin toiminnan turvallisuudella ja luottamuksellisuudella. Esityksen mukaan poliisi suorittaisi henkilön luotettavan tunnistamisen.

Valiokunta on pitänyt ongelmallisena sitä, että hallituksen esityksessä on edelleen ehdotus siitä, että sosiaali- ja terveydenhuollon sekä muun sosiaaliturvan sähköisessä asiointinnassa käytettävään korttiin myönnettäviä varmenteita koskeva hakemus jätetään Kansaneläkelaitok-

selle, joka myös suorittaisi hakijan tunnistamisen. Valiokunnalle on kyllä vakuutettu, että Kelan toiminta on myös tässä suhteessa luotettavaa viranomaistoimintaa.

Kelakortin käyttöala on kuitenkin rajoitettu. Jokaisella kansalaisellahan on ilman kuvaa oleva kelakortti. Kuvalla varustettuja kelakortteja on myös varsin runsaasti, muistaakseni jopa 900 000, jo käytössä, ja ne ovat maksullisia. Ilman kuvaa oleva kelakortti on käyttäjälleen maksuton. Toisaalta jokaisella kansalaisella sellainen myös on.

Arvoisa puhemies! Olemme puhuneet siitä, että hallinnossa pitäisi toteuttaa yhden luukun periaatetta. Nyt alamme puhua yhden kortin periaatteesta. Valiokunta toteaa, että kansalaisten tarpeet sekä yhteiskunnan edun mukaiset eri intressit huomioon ottaen tulisi yhden yhteisen sähköisen henkilökortin periaatteesta pitää jatkossa kiinni.

Sähköisen asioinnin olemukseen kuuluu, että tietyn tyyppiset tiedot ovat vain tietoihin oikeutettujen käytössä. Nähdäksemme tällä varmistetaan se, että myöskään sellaiset terveydentilaa koskevat tiedot, joita muun muassa Kansaneläkelaitoksen asioinnissa tarvitaan, eivät joudu ulkopuolisten käyttöön.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä lähdetään siitä, että sähköinen henkilökortti olisi voimassa vain kolme vuotta. Tätä on perusteltu alan teknisen kehityksen ja sovellusten muuttumisen ja kehittymisen nopeudella. Valiokunta kuitenkin mietinnössään toteaa, että mikäli kehitys ei ole niin ripeää kuin on oletettu, voimassaoloaikaa tulisi voida jatkaa lainmuutoksella, sillä maksaahan sähköinen henkilökortti arvion mukaan noin 200 markkaa. Kuvallisen kelakortin hinta on nykyisin 70 markkaa.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys on halintovaliokunnassa nähty perusteltuna, ja valiokunta on hyväksynyt sen muuttamattomana ja yksimielisesti. Mietintöön sisältyy kaksi lausumaehdotusta, joilla kiirehditään tarvittavien toimenpiteiden kehittämistä ja korostetaan edelleen asiaa, jonka eduskunta on jo aiemmin tänä vuonna hyväksynyt, eli yhden yhteisen sähköisen henkilökortin kehittämistä asiointia varten.

Ed. O l i n : Arvoisa puhemies! Henkilökortti- asia on nyt siis edessämme, ja korttihan on tämän näköinen (Puhuja näyttää). Itselläni on ollut tilaisuus olla alkuvuodesta kokeilussa, jolla korttia ajetaan sisään.

Kuten ed. Väistö totesi, kortilla on useita tar-

koituksia: Se toimii todistuksena henkilöllisyydestä, mutta esityksen mukaan Suomen kansalainen voisi käyttää korttia myös matkustusasiakirjana useimmissa Länsi-Euroopan valtioissa. Toisaalta kokemus osoittaa, että Euroopan unionissakin yhä matkustusasiakirjaksi käy parhaiten passi. Suomalaiset ovat tottuneet esimerkiksi ajokortin avulla henkilöllisyytensä todistamaan, mutta kuten tiedämme, se ei toimi useassaakaan tapauksessa, ja mitä ilmeisimmin myös ainakin alkuvaiheessa, vaikka on henkilökortti mukana, on syytä käyttää passia.

Henkilökortin myöntäjäksi on esityksen mukaan nimetty poliisi. Olen joskus miettinyt sitä, että asia, joka meille on automaattinen, että poliisiviranomainen myöntää sen, ei ole monelle ulkomailta Suomeen muuttavalle henkilölle yhtä automaattinen. Koska poliisilla on tietty asema ja rooli järjestäytyneessä yhteiskunnassa, olisi mielestäni ehkä saattanut olla perusteltua tarkemmin pohtia, onko yhteiskunnassa tulevaisuudessa olemassa myös jokin muu taho, joka voisi henkilökorttiasian myöntämisen hoitaa. En halua ottaa tähän kantaa tässä yhteydessä, mutta haluan vain ikään kuin herättää huomaamaan, että poliisin kanssa asioimisessa tietenkin me olemme tottuneet tulemaan hyvin toimeen, mutta joillekin muille se on outoa, koska heille poliisin kanssa asioiminen tarkoittaa jotakin muuta.

Minusta on hyvä, että tämä kortti voidaan myös peruuttaa. Jos ajattelemme kortin käyttömahdollisuuksia, eräs konkreettinen asia on se, että henkilö esimerkiksi hakeutuessaan töihin toiselle paikkakunnalle, jos hän on perheellinen, voi tällä kortilla mennä vaikka kunnan kirjaston päätteelle ja katsoa, millainen on päivähoitolaitanne siellä muuttopaikkakunnalla, mihin hän on menossa. Jos siellä on paikkoja vapaana, hän voi saman tien täyttää lomakkeen, joka on myös siellä tiedostossa, ja asioida tällä tavoin välittömästi ja saada palvelun heti.

Arvoisa puhemies! Haluaisin korostaa tässä yhteydessä samaa asiaa, jonka havaitsin valiokunnankin tehneen, eli korttien paljous on tänä päivänä ongelma, erityisesti yhteiskunnassa nimeltä Suomi, joka on tietoteknologian kärkimaita maailmassa. Mutta eihän siinä ole tolkkua, että jokaisen kaupan ja jokaisen pankin kanssa asioiminen merkitsee uutta korttia, kun tiedämme, että siruilla voidaan tieto jo sijoittaa hyvin-kin pieneen tilaan.

Toisaalta haluaisin myös kiinnittää huomiota siihen asiaan, että ehkä meidän suomalaisten olisi si paikallaan myös ihmetellä välillä, miten ih-

meessä me olemme näin avoimia näihin kaikkiin kortteihin ja moniin muihin. Kehitys ei nimittäin monissa muissa maissa ole yhtä automaattinen. Ihmiset haluavat säilyttää identiteettiään ja suojella yksityisyyttään. Ja juuri tietoteknologian tuomiselle suomalaiset ovat erittäin otollista maaperää. Samoin kuin muistan terveystieteellisistä tutkimuksista, monet ulkomaalaiset tiedemiehet halusivat Suomen ja ovat halunneet Suomen tutkimuskohteeksi yhteistyössään siksi, että suomalaisilta saa niin hyvin tietoa. Me ikään kuin hyväuskoisesti annamme itsestämme ja omasta terveydestämme varsin henkilökoh- taista tietoa, joiden jopa kysyminen muissa kult- tuureissa saattaa olla lainsäädännöllä rajattu.

Tarkoitin, arvoisa puhemies, tällä sitä, että matkalla tietoyhteiskuntaan ja korttien yhteis- kuntaan tulisi harjoittaa yksinkertaistamista, siis mennä kohti yhtä korttia, kun se kerran on mah- dollista, ja samalla suhtautua osin myös kriitti- sesti näihin hyviin pyrkimyksiin.

Ed. Vilén: Arvoisa rouva puhemies! Halli- tuksen esityksessä henkilökorttilaiksi ilmeisesti meidän kaikkien huomio kiintyy erityisesti tähän sähköiseen versioon, josta keskustelua nyt on käyty.

Kuten ed. Väistö totesi, meillä on varmasti erittäin perusteltu syy olla ylpeitä suomalaisia siitä, että maamme on todellakin edelläkävijä hallinnon kehittämisessä ja sen sähköisessä ulot- tuvudessa. Riippumatta koti- tai asuinpaikas- tamme meillä kaikilla on erinomainen mahdolli- suus saada näitä palveluita käyttöömmee. Tästä kehityksestä kannattaa kyllä pitää kiinni.

Mutta kuten monissa muissakin uuden tekno- logian kehittämiseen liittyvissä asioissa, myös henkilökorttien osalta on joskus syytä hetkeksi pysähtyä ja miettiä sitä, että niitä resursseja, joita yhteiskunta käyttää ja jakaa, käytettäisiin myös mahdollisimman tehokkaasti siten, että turhaa päällekkäistä toimintaa ja kehittämistyötä väl- tettäisiin.

Valiokunnan käsittelyn aikana tuli selvästi esille se, että meillä tällä hetkellä on sähköiseen asiointiin liittyvänä nyt käytännössä olemassa jo kaksi kokeilua tai kaksi ulottuvuutta. Toisaalta on niin sanottu valtion kortti ja sosiaali- ja ter- veyspalveluihin liittyvä korttikokeilu, joka en- nen kaikkea, voidaan kai sanoa, kulkee nyt Sata- kunnan makropilotin nimellä. Tässä toiminnas- sa on hyvä muistaa se, että jo tänä päivänä siihen korttiin, joka joulukuussa kansalaisille on tulos- sa sähköisessä muodossa käyttöön, on nyt tekni-

sesti mahdollista yhdistää kuusi erilaista toimin- ta. Se tarkoittaa sitä, että korttiin voidaan lait- ta normaaleja henkilötietoja, siihen voidaan laittaa myös terveydenhuoltotoimintoja, siihen voidaan kytkeä jopa kunnan omia sähköisiä pal- veluita nyt jo ja myös kaupallisia sovelluksia, jos halutaan. Eli vastauksena aikaisempaan asiaan: me voimme jo nyt yhdellä kortilla huolehtia asiat ja välttää täten korttipaljoutta.

Toivoisinkin, että jatkossa kiinnittäisimme huomiota siihen, että tosiaan yhdellä kortilla voi- daan asioida eteenpäin ja että makropilottiakin voitaisiin kehittää siihen suuntaan, että päällekkäistä toimintaa ei enää olisi.

Ed. Aittomies: Rouva puhemies! Minä en oikein ymmärtänyt, mikä maailman paranta- misen tarkoitus ed. Olinilla oli, kun hän esitti, että tällaisen henkilökortin, virallisen asiakirjan, antaisi joku muu kuin poliisi. Maassa toimitaan maan tavalla. Suomessa poliisi katsotaan luotet- tavaksi tämän antamaan. Poliisin organisaatiot ja tietoverkostot on rakennettu niin, että se pys- tyy antamaan tällaisen henkilökortin tai vastaa- van todistuksen — sehän on aivan erinomainen asia. Jos jotkut ulkomaalaiset, harvat ulkoma- laiset, vierastavat suomalaista poliisia asioides- saan, niin se on heidän murheensa. Kaiken lisäksi eivät he tinanapin kanssa joudu siellä asioimaan, vaan kansliahenkilökunnan kanssa, joka on ai- van tavallista, normaalia suomalaista virkamies- kuntaa. Uskonkin, että ed. Olinilla oli vähän samantapaiset ajatukset kuin sosialidemokraa- teilla muutenkin, että kaikki sekoitetaan keske- nään. Toisin sanoen, niin kuin on tapahtunut, kyläsepät katsastelevat autoja jo tänä päivänä Suomessa, vaikka ennen se oli virallinen autokat- sastuskonttori, johon uskallettiin liikenneturval- lisuuden kannaltakin luottaa. Kyläkauppiat toimivat pian autojen rekisteröinti-ilmoitusten vastaanottajina ja tällä tavalla. Mitä järkeä täl- laisessa on? Olisi mukavaa, jos ed. Olin olisi esi- tänyt jonkin viranomaisen, joka tällaista toimin- ta poliisilta ottaisi tehdäkseen. Kyllä se poliisille varmasti sopisi, että tehtäviä menisi pois. Mutta mitä perusteita on, ja mikä viranomainen tai ky- läseppä näitä asioita hoitelisi sen jälkeen, kun se poliisilta pois otettaisiin?

Ed. Turtiainen: Arvoisa rouva puhe- mies! Kun ed. Aittomies totesi, että poliisi pys- tyy tämän kortin antamaan, niin olen samaa mieltä, että turha meidän on hakea uusia tahoja, jos poliisilla on ammattitaitoa ja kykyä kortti

myöntää eikä virheitä kortin myöntämisessä tule.

Sitten henkilökorttilakiin: kortin antamiseen ja kustannuksiin sekä yhden kortin periaatteen. Hiukan hämmästyttää se, että tässä ei ole päästy eteenpäin sillä tavalla kuin eduskunta edellytti aikaisemmin, että tavoitteena on yhden kortin periaate. Ilmeisesti toiminta tässä talossa on sellaista, että vie oman aikansa, että päästään eteenpäin tässäkin asiassa, tavoitteena yhden kortin periaate.

Se, mikä arveluttaa toisaalta, ovat kustannukset tähän korttiin liittyen. Tällä hetkellä kuvaton kelakortti on ilmainen kaikille kansalaisille. Kuvallinen kortti maksaa 70 markkaa. Nyt kyseessä oleva henkilökortti on arvioitu noin 200 markkaa maksavaksi henkilöltä. Tässä pitää kyllä miettiä sitä, onko nyt oikein, että näin valtava kustannustason nousu tulee kortin saamisen edellytykseksi. Onko se asianomainen henkilö, joka kortin tulee maksamaan aikanaan? Onko se 200 markkaa vai 70 markkaa?

Samoin kahdenlaisten järjestelmien kehittämisessä eteenpäin tarvitsisi pysähtyä miettimään, onko järkevää käyttää rahaa ja yhteiskunnan varoja kaksien korttien rakentamiseen rinnakkain vai pystytäänkö mahdollisimman pikaisessa vaiheessa yhden kortin periaatteen toteuttamiseen.

Ed. Kokkonen: Arvoisa rouva puhemies! Minustakin yhden kortin periaate on kannatettava.

Puysin puheenvuoron siksi, että ed. Olin kiinnitti mielestäni erittäin tärkeään asiaan huomiota tässä yhteydessä. Meidän tulee mielestäni olla hyvin valppaita suhtautumisessa siihen, missä kaikissa asioissa suostumme koelaboratorioksi. Näitä pyrkimyksiä on silloin tällöin muissakin asioissa kuin lääketieteen alueella.

Maamme on edelläkävijä sähköisessä viestinnässä. Siinäkin on kuitenkin myös riskinsä. Sähköisten järjestelmien toimimattomuus voi olla melkoinen ongelma. Se voi olla sitä erityisesti tulevaisuudessa, kun käytetään sähköistä viestintää esimerkiksi määräaikojen noudattamista edellyttävissä tehtävissä. Erityisen ajankohtaiseksi ongelman tekee mielestäni se, että eduskunnan sähköpostikin on ollut tänään melkein kello 14:ään saakka käyttämättömissä. Tämä ei ole suinkaan ensimmäinen kerta. On ulkopuolelta tullut erittäin paljon viestejä, koska ihmisten on mahdotonta ymmärtää, että eduskunnassa nämä järjestelmät eivät toimi. Tämä on todella vakava

ongelma. Tähän pitää kiinnittää erittäin painokasta huomiota. Hallintojohtajan kanssa olen tästä jo tänään puhunut, ja hän on siihen kiinnittänyt huomiota nyt tämän akuutin tilanteen osalta, mutta olen kovin huolissani siitä, että me mainostamme itseämme tietoyhteiskuntana, mutta edes eduskunnassa emme saa näitä järjestelyjä toimimaan.

Ed. Olin: Arvoisa puhemies! Haluan tukea ed. Kokkosen ja eräiden muidenkin täällä esittämiä ajatuksia.

Mitä tulee ed. Aittoniemeen, joudun hänelle toteamaan kuten viime kaudellakin, että hän kuulee, kuten haluaa. Hän ei halua kuulla, kuten hänelle kerrotaan. Ed. Olin ei nimittäin esittänyt mitään, vaan minä esitin, että on huomionarvoista havaita, että joillekin poliisin kanssa asioiminen tällaisessa asiassa ei ole luontevinta, vaikka jossain muussa asiassa se on luontevaa. Näitä löytyy myös kotimaisia henkilöitä tähän. Esimerkiksi en ole kyseenalaistanut, etteikö poliisi kykenisi hoitamaan asiaa. Päinvastoin totesin, että se kykenee. Mikä olisi se instanssi, ed. Aittoniemi kysyi. Se olisi nimeltään neutraalimpi instanssi, hallintoyksikkö. Poliisi tässä suhteessa siis edustaa perinteistä hyvin hoitamaansa tehtävää, mutta kansanvaltaisessa järjestelmässä kansalainen valitsee tietenkin sen tahon, mistä hän palveluja voi sitten etsiä.

Ed. Ravi: Arvoisa rouva puhemies! Keskustelussa on käytetty jo monta hyvää puheenvuoroa. Hämmästytti minustakin aivan aiheellisesti tässä maassa jatkuvasti kasvava korttien runsaus ja suoranainen korttiviidakko. Se, että tuossa hallintovaliokuntakäsittelyssä otettiin selvästi kantaa yhden kortin puolesta, on minun käsitykseni mukaan täysin luonnollinen ja looginen askel. On nimittäin muistettava se asia, johon ed. Turtiainen jo viittasi, että alkukeväästä eduskunta on edellyttänyt väestölain ja rekisterihallintolain muutokset hyväksyessään, että hallitus huolehtii siitä, että kaikissa valtion viranomaisissa ja toiminnoissa voidaan käyttää yhtä yhteistä sähköistä henkilökorttia. Tämähän oli se lähtökohta, ja tämän muistaen hieman tuossa valiokuntavaiheessa ihmetytti, että sieltä pinnan alta kuitenkin pulpahti aivan asian viime vaiheessa erilaisia intressiritiriitoja valtion eri viranomaisten kesken. Silloin herää juuri oikeutetusti se kysymys, tuhlataanko tässä asiassa yhteiskunnan resursseja ja pyritäänkö kahteen päällekkäiseen järjestelmään. Toivottavasti näin ei ole. Toivon, että asia

jatkossa etenee yhden yhteisen henkilökortin suuntaan.

Ed. K e k k o n e n : Arvoisa rouva puhemies! Olen ymmärtänyt niin, että koko idea lähtee siitä, että yhteiskunnan resurssia ei tuhlatasi, eli ajatus periaatteessa on se, että yhteiskunta toimisi joustavammin ja että yksilö säästyisi monelta vaivalta. Mutta kuten kaikissa hyvissä tarkoituksissa, yksityiskohdissa asuu se kuuluisa piru. Ihan ilman että pystyisi osoittamaan vielä toistaiseksi mitään, asian täytäntöönpanossa on aivan pakko ja välttämätön huolehtia siitä, että yksilön intimitettisuoja säilyy. Se on se toinen puoli kolikosta, joka saattaa johtaa sellaiseen isovelityhteiskuntaan, josta nyt Euroopassa viime aikoina on, Luojan kiitos, päästy pois. Ajatteleminen vaikkapa Itä-Saksaa. Jos siellä olisi ollut tällainen kortti, olisiko Itä-Saksan tuotantoelämä toiminut paremmin, kun ihmisten ei olisi tarvinnut vahtia toisiaan, vaan koneet olisivat vahtineet heitä?

Tämä pikku kevennys, arvoisa rouva puhemies, ei halua viedä asiaa pois siitä seikasta, että minusta intimitettisuojan täytyy kulkea aika lailla ensisijaisena silloin, kun tämän kortin sovelluksia käsitellään.

Ed. O l i n : Arvoisa puhemies! Haluaisin vielä toistamiseen tukea niitä ajatuksia, joita täällä on esitetty myös eduskunnan tietojärjestelmän kehittämiseksi. Tänä päivänäähän oli ongelma. Se on nyt onneksi poistunut. Viime perjantaina oli myöskin ongelma, tietämäni mukaan koko päivän, mutta sekin saatiin kovalla työllä poistetuksi. Tiedän, että eduskunnan korkein virkamiesjohto on jo ajat sitten ryhtynyt toimiin asiassa, ja uskon, että parannuksia on tulossa.

Se, mitä mielestäni tulisi tehdä, kuten ed. Kekkonen ja monet muut kiinnittivät aivan oikein huomiota asiaan, on suorittaa arviointi siitä, miten meilläkin työyhteisössä informaatioteknologia on asetettu, miten se toimii, miten se on mitoitettu ja miten se kohtaa kansanedustajien ja virkamiesten tarpeet ja käyttökapasiteetin. Ajattelen nyt asiaa omalta kohdaltani. Minulla on Yhdysvalloista Marylandin yliopistosta kolme vai neljä viikkoa sitten lähetetty sähköpostiviesti, e-mail, tänne, jota en ole saanut ulos siinä muodossa kuin se on ollut, puhumattakaan siitä, että CD:llä olevia valokuvia, joita kansanedustaja tarvitsee, koneeseen ei saa, kun siinä ei ole kuin diskettireikä. Kotikoneessa onneksi on, mutta se on Jyväskylässä. Tähän pitää saada parannusta,

mutta sitä ollaan nyt saamassa, tästä minulle on kerrottu näin.

Ed. V ä i s t ö : Arvoisa puhemies! Käydyssä keskustelussa on tullut esiin luotettavuus ja sähköisen kortin käytettävyys. Hallintovaliokunta kuuli suuren joukon asiantuntijoita, ja meille todettiin, että valmistelutyö, joka viranomaisissa on tehty, on ollut varsin kattava ja varsin yksityumainen. Lähtökohtana on ollut se, että kortista ja myös sähköisestä henkilökortista tulee mahdollisimman luotettava kaikilta osiltaan. Kansalaisella sitten on oikeus päättää, haluaako hän käyttää sähköistä varmennetta vai ei ja kenen ja mille välineelle hän tämän varmenteen jatkossa ottaa. Tarkoituksena on, ja sen tämä kortti mahdollistaa, että myös kuntaasiointi eli kuntasovellutukset voisivat tähän korttiin, sähköiseen henkilökorttiin, jatkossa sisältyä.

Arvoisa puhemies! Esille nousi myös kysymys siitä, miten nyt käsitellyssä oleva lakiesitys sopii yhteen oikeusministeriössä valmisteilla olevan sähköistä asiointia koskevan lakiesityksen kanssa. Meille todettiin, että valmistelutyössä on edetty rinta rintaan niin, että sähköisen allekirjoituksen direktiivin kanssa sopusoinnussa oleva hallituksen esitys on sopusoinnussa myös tämän lakiesityksen kanssa.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Sosiaalidemokraattisen puolueen kantaviin voimiin jo pitkään kuulunut ed. Kekkonen lausui asian juuri niin kuin se on, ja oli hyvä, että ed. Olinkin oli varmaan kuulolla. Juuri silloin, kun suomalainen poliisi, joka on Suomen luotetuin instituutio tänä päivänä, antaa tällaiset henkilökortit, ei ole mahdollisuutta siihen, että käy niin kuin Itä-Saksassa, mitä ed. Kekkonenkin vähän välyytteli tässä asiassa. Tällä tavalla juuri, ed. Olin, luottamus on suomalaisessa yhteiskunnassa tärkeä. Luottotavon on poliisi, ja sen takia tällaisessa asiassa vain poliisi pystyy antamaan henkilökortin, niin että asia ei mene Itä-Euroopan ja Itä-Saksan malliin.

Ed. K o k k o n e n : Arvoisa rouva puhemies! En malta vielä kerran olla sanomatta ed. Väistölle, etteivät säännökset tai kaavaillut säännökset minusta tässä ole ongelma vaan ongelma ovat laitteet. Ne eivät ole sillä tasolla, että ne vastaisivat meidän vaatimuksiamme, taikka tällä alueella myydään ominaisuuksia, joita ei vielä ole taikka jotka eivät ole luotettavia.

Hiljakkoin luin jostakin, että eräs muistaakseni Tampereen professoreista oli tehnyt tutkimuksen siitä, kuinka paljon menee keskimäärin ihmiseltä hukka-aikaa näitten vempainten kanssa pelaamiseen, ja se on noin päivä viikossa. Niin paljon joudutaan avaamaan, sulkemaan, tekemään kaiken näköisiä temppuja, kun laitteet eivät toimikaan niin kuin niitten on ilmoitettu toimivan tai niin kuin ne optimiolosuhteissa toimisivat. Minusta tämä on todella vakava asia. Milään muulla alueella ei voida myydä näin paljon sanoisiko toimimatonta tekniikkaa.

Ed. Olin: Arvoisa puhemies! En käy ed. Aittoniemen kanssa sen pidempään väittelyyn, josta kyllä pidän; hänen poliittiseen retoriikkaansa on niin helppo tarttua, kun se on niin yksiviivaista. Mutta jos hän ei ole ymmärtänyt sitä, että olen tukenut tätä esitystä, se pitää paikkansa. Tuen myöskin poliisia mutta totean, että monia tehtäviä, poliisin ja monen muunkin, yhteiskunnan alueella joskus tulevaisuudessa voi hoitaa joku muukin. Tällä kertaa hoidetaan näin.

Ed. Karhu: Arvoisa rouva puhemies! Mielinkiinnolla olen kuunnellut tätä keskustelua, ja on tullut muutama sellainen asia esiin, jotka ovat itsellenikin olleet erittäin tärkeitä, kun olen tätä asiaa miettinyt. Erityisesti ed. Kekkonen esiin nostama intimiteettisuoja on kysymys, jonka täytyy olla selkeästi tiedossa, kun tällaista korttia käyttöön puuhataan. Tuntuu siltä, että yhden tällaisen kortin kautta, mihin läpeen sen sitten työntääkin, voidaan seurata jopa ihmisen liikkumista saati sitten kaikkia toimia, kaikkea mahdollista, mikä tänä päivänä on ollut erinäisten rekistereiden alaista. Tämä intimiteettisuojojakyms on erittäin tärkeä.

Myös ed. Kokkonen esiin nostamat asiat järjestelmien toimivuudesta ovat tärkeitä, sillä jos mennään tällaiseen sähköiseen järjestelmään, on aika dramaattista ja kallistakin, jos käy niin, että järjestelmä ei toimikaan, mikä tänä päivänä muun muassa eduskuntatalossa on lähestulkoon päivittäinen ongelma. Taistelemme antiikkisten tietokoneiden kanssa päivästä toiseen.

Yksi asia, joka minua itseäni huolestuttaa, on henkilökortin voimassaoloaika. Esityksessä mainitaan, että sähköinen henkilökortti on voimassa kolme vuotta. Tuleeko siitä sitten kolmen vuoden välein aika mittavia kustannuksia kortin käyttäjille vai ei, se on seikka, joka tuli mieleen. Haluan palauttaa mieleen muun muassa ajokort-

tivekslauksen, joka oli, kun hankittiin pikku b:tä korttiin, ja nyt kohta vaihdetaan kortti uudeleen. Kustannus ei ole kuin 200—300 markkaa niiltä osin, mutta se on iso summa henkilölle, jolla ei ole kovin suuret tulot. Jos puhutaan eläkeläisistäkin, se on iso raha, 300—400 markkaa, 200 markkaa, mikä setelipainon hinta sitten tämmöisistä dokumenteista kulloinkin on. Tämä on mielestäni huolestuttava seikka asiassa.

Muutoin olisin suosiollinen sille, että poliisiviranomainen hoitaa tämän tyyppiset asiat, niin kuin tähänkin asti on ihan menestyksellä hoitanut.

Ed. Pasi: Arvoisa rouva puhemies! Tästä on erinomaisen hyvä jatkaa, mihin ed. Karhu pääsi, eli kustannuskysymyksistä. Kun tätä esitystä lukee, siellä puhutaan taloudellisten vaikutusten kohdalla myös tästä, että henkilökortin lisäksi käyttäjä tarvitsee kortin lukijalaitteen ja tarvittavat tietokoneohjelmistot. Erillisen lukijalaitteen hinta on noin 200—300 markkaa. Sitten tulee vielä se, että kun se sijoitetaan ehkä johonkin tietokoneeseen, mikä täälläkin on käynyt hirveän monesti esille, että on paljon ohjelmistoja, joihin sitä ei ilmeisesti saada pyörimään. Täytyy varoa, ettei meillä ole tilannetta, että meillä on jokaisella henkilökortit, joissa on hirveästi tietoa, mutta missään ei ole sitä vastalaitetta, joka lukee niitä, joka toimii. Sen jälkeen meillä on niin loistava katastrofi, että kukaan ei tiedä enää, miten sitten toimitaan, koska vanha systeemi on ikään kuin viety kortti kortilta ja sijoitettu kaikki pieneen mikrosiruun.

Ed. Karhu ihmetteli kolmen vuoden käyttöaikaa taikka uudestaan maksamista. Mietti myös, emmekö nykytekniikalla, kun laitetaan kunnon sirut, pysty päivittämään tietoa sinne jatkuvasti, niin että siellä on päivitettyä tietoa. Kolmessa vuodessa totta kai tekniikka kehittyy aika paljon. Uskoisin kuitenkin, että käyttöaikaa pystyisi pidentämään juuri sillä, että saadaan ihmisten henkilökohtaisia kustannuksia pienennettyä eikä vain lisätä ja lisätä. Kun tätä on verrattu Kelan kuvalliseen henkilökorttiin esimerkiksi, niin kun sen kerran hankkii, se on jatkossa voimassa eikä sitä joudu uusimaan vuosittain, ei edes kymmenvuosittain.

Ed. Väistö: Arvoisa puhemies! Ed. Kokkoselle totean, että olen hänen kanssaan samaa mieltä. Meillä edetään kapea-alaisesti, joissakin asioissa kenties liian pitkälle niin, että koko sähköinen rakennelma ei tule mukaan. Ongelma on

varmasti myös se, miten kansalaiset saadaan tähän mukaan. Kuvallinen Kela-kortti on varsin yleinen tänä päivänä jo. Muistan, kun sitä 80-luvun lopulla lähdettiin markkinoimaan. Silloin todettiin, että ilman sitäkin vielä tulee toimeen. Tänä päivänä se on, tarkistin tiedon, yli 700 000 henkilöllä, ja se maksaa 70 markkaa.

Kaikkienensa voi sanoa, että kehityshän on mennyt eteenpäin mutta varmasti on tullut myös takapakkeja. Ongelma on tietysti se, että kun Suomi on koko maailman laajuudessa kehityksessä eturintamassa, meille kokeilumaksuja myös varmasti tulee ja kansalaiset joutuvat sitten siitä osaltaan myös kantamaan vastuuta.

Sitä, mitä kolmen vuoden määräajan osalta sitten tuli esille, mihin myös ed. Karhu kiinnitti huomiota, valiokunnassakin ihmettelimme. Meille valmistelevan ministeriön taholta todettiin, että kun tekniikka kehittyy niin nopeasti, pitää olla valmius ottaa uuden polven kortteja ja tekniikkaa käyttöön.

Kaikkienensa tässä on tietysti vähän ymmällä näiden vaikeiden ja vaikeaselkoisten kysymysten kanssa. Jos arvioi tulevaa kehitystä, ei meillä tietenkään ole tähän valmiutta. Toivoisi, että näitä valmistelevat tahotkin olisivat vähän niin kuin kansalaisten tasolla tässä asiassa etenemässä eivätkä hyvin kapea-alaisella sektorilla liian nopeaan tahtiin.

Ed. E. L a h t e l a : Arvoisa rouva puhemies! Siitä, kuka tämän kortin myöntää, minä olen ed. Olinin kanssa samaa mieltä, että ei välttämättä tarvitse koppelakkeja olla päässä. Meillä on myös muita luotettavia tahoja olemassa, ja siitä meidän on ilmeisesti turha kinata. Jos Itä-Saksan esimerkkiä vetää tähän, siellä on koppelakkeja ja vielä siviilikyttät päälle, mutta se on sivuseikka tässä. Sinällään tämä korttiasia on hyvä asia.

Itsekin kiinnitin lakiesityksessä huomiota siihen, että tässä on kolmen vuoden ajatus tämän keston osalta. Tässä puhtaasti ilmeisesti toimivat markkinatalouden pelisäännöt, ja markkinavoimat haluavat, että saadaan kamaa kaukaksi. Ilmeisesti tekniikaksi, josta nyt on puhuttu, ajatellaan vielä ulkomaista tekniikkaa. Kännyköissä me kehumme, että Suomi on sillä tavalla edelläkävijä, että täällä kehitetään Nokiaa viimeisen päälle ja rahastetaan ulkomaita. Mutta tässä hommassa ilmeisesti muut rahastavat meitä. Tästä tietotekniikasta me maksamme kaiken kaikkiaan hirveän ison laskun. Tietysti antaa tämän mennä näin, mutta jatkoa ajatellen näkisin, että pitäisi saada vähän kestävämpää-

kin aikaan sillä tavalla, että nähtäisiin se yhden kortin periaate, joka on pitemmän tähtäyksen ratkaisu eikä puhuta sitä, että tulee uusi polvi ja toinen polvi ja kolmas polvi, ja jatkuvasti maksetaan johonkin Amerikkaan tai sijoittajille hirveitä summia.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

6) Hallituksen esitys laiksi luvanvaraisesta henkilöliikenteestä tiellä annetun lain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys HE 13/1999 vp

Liikennevaliokunnan mietintö LiVM 1/1999 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on liikennevaliokunnan mietintö n:o 1.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

7) Hallituksen esitys Israelin kanssa tehdyn sosiaaliturvasopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys HE 21/1999 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 1/1999 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 1.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

8) Hallituksen esitys laiksi työntekijäin eläkelain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys HE 22/1999 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 2/1999 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 2.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättäneeksi.

9) Hallituksen esitys painelaitelaiksi ja laiksi ydinenergiain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys HE 7/1999 vp

Talousvaliokunnan mietintö TaVM 4/1999 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 4.

Keskustelu:

Ed. L u h t a n e n : Arvoisa rouva puhemies! Nyt käsiteltävänä olevien lakiesitysten keskeisenä tavoitteena on saattaa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi, niin sanottu painelaitedirektiivi, osaksi suomalaista lainsäädäntöä sekä selkeyttää ja ajanmukaistaa paineastioita koskeva lainsäädäntö ottaen huomioon saavutettu turvallisuustaso. Lakiesitykset kuuluvat osana paineastiasäännösten kokonaisuudistukseen, ja tämän on paraikaa vireillä.

Talousvaliokunta pitää lakiehdotuksia, niin painelaitelakiesitystä kuin ydinenergiain muutosesitystäkin, samaten kuin asiantuntijatkin asianmukaisina ja myös tarkoituksenmukaisina. Tästä huolimatta valiokunta ehdottaa mietinnössään lakiesityksiin joukon muutoksia. Nämä muutokset ovat lähinnä valtiosääntöoikeudellisia ja teknisluontoisia. Muutosten tarkoituksena on säädösten nostaminen, ja ne nojautuvat perustuslakivaliokunnan aiempiin kannanottoihin.

Ollennainen muutos näissä muutoksissa on se, että hallituksen esityksissä joukko säädöksiä on tarkoitus antaa lakeja alemman asteisissa säädöksissä, asetuksissa ja myös muissa määräyksissä, mutta edellä mainittuihin perustuslakivaliokunnan kannanottoihin ja myös oikeusministeriön lausuntoon pohjautuen valiokunta esittää mietinnössään eräitä asetuksissa ja muissa määräyksissä tarkoitettuja asioita nyt käsiteltävänä olevissa laeissa säädettäväksi.

Tavoitteena on siis säädösten nostaminen ja tätä kautta asiaan liittyvien määräysten ja velvoitteiden tiukentaminen sekä myös selventäminen. Nämä muutokset on tehty yhteistyössä kauppa- ja teollisuusministeriön kanssa. Tästä huolimatta, rouva puhemies, valiokunta toteaa,

että hallituksen esitystä ei ole valmisteltu riittävän huolellisesti yhteistyössä säädösvalmistelutekniikan asiantuntijoiden kanssa. Mutta koska tällä asialla on kiire — lakiesitysten on tarkoitus tulla voimaan jo kuluvan vuoden marraskuussa — niin muutokset esitetään nyt valiokunnan mietinnössä.

Ed. S j ö b l o m : Arvoisa puhemies! Valiokunnan puheenjohtaja kävi valmistelun läpi. Ensiksi on tietysti todettava, että esityshän on tarpeellinen, mutta KTM:n pitää valmistella paremmin esitykset ennen kuin ne tulevat valiokuntaan. Tällaista samanlaista esiintyi jo edellisellä kaudella, ja nyt tahti tuntuu jatkuvan. KTM:n on syytä painottaa työnsä laatua paremmin.

Ed. M. S a l o : Arvoisa rouva puhemies! Ed. Sjöblom ja erityisesti valiokunnan puheenjohtaja ed. Luhtanen jo totesivat sen, mikä asiassa oli ydinkohta. Hallituksen esitys oli todella sellainen kyhäelmä, josta valiokunnassa jouduttiin säveltämään varsinainen lakiehdotus. Ei ole perusteltua, että sitä vanhaa linjaa jatketaan. Jo viime eduskuntakaudella moneen eri otteeseen eduskunta arvosteli sitä lainsäädännön pohjaa, joka eduskuntakäsittelyyn tuli, että sitä ei ollut huolellisesti valmisteltu. Toivonkin, että siellä, missä voidaan, tämä asia otetaan vakavasti keskustelun alle ja kiinnitetään erityistä huomiota lainvalmisteluun.

Ed. K e k k o n e n : Arvoisa rouva puhemies! Ed. Luhtanen puhui tiukentamisesta, selventämisestä tämän asian yhteydessä. Sellaistahan lainsäädännön tietysti tulisi olla, että se toisaalta tiukentaa, toisaalta selventää pulmakohtia, tulokinnanvaraisia kohtia.

Ed. M. Salo kutsui esitystä kyhäelmäksi. Kun nyt valmisteleva ministeriö on KTM, joka minun muistini mukaan on yksi niistä, sanoisinko, huolellisimpia ministeriöitä valmistelutyössään — on ollut ainakin niinä vuosina, kun itse olen ollut tilaisuudessa asiaa seuraamaan — näin voimakas ja raaka kritiikki kyseistä esitystä kohtaan tuntuu aika kummalliselta ja on joka tapauksessa aivan poikkeavaa sen suhteen, mitä KTM:stä on tullut.

Arvoisa puhemies! En muista, saako eduskuntakeskustelussa esittää kysymyksiä, mutta jos ollaan ihan retoriikkapohjalla, jään kyllä pohtimaan, mistä syntyy käsite kyhäelmä, mitkä ovat ne seikat, jotka tekevät esityksen kyhäelmäksi. Sillä lukemisella, minkä kansanedustaja lukea

voi saatuaan esityksen käsiinsä, sellaista käsitystä ei suoranaisesti voi löytää.

Ed. L u h t a n e n : Arvoisa rouva puhemies! Sanonta johtunee siitä, että valiokunnassa jouduimme oikeusministeriön lausunnon ja myös perustuslakivaliokunnan aiempien kannanottojen pohjalta ikään kuin nostamaan lakitasolle asioita, jotka oli aiottu sanoa asetuksissa ja muissa alemman asteisissa normeissa. Jouduimme nostamaan asiantuntijoiden lausuntojen pohjalta, KTM:n tarkistettua luonnollisesti asian, koko rakennelmaa ikään kuin ylöspäin lain tasolle ja tällä tavalla lakitasolla tiukentamaan ja selkiinnyttämään määräyksiä.

Toisin sanoen perustuslakivaliokunta on aiemmin pelastustoimilakia käsitellessään ottanut sellainen kannan, että elinkeinovapauden rajoittamistoimivaltaa ei saa delegoida lakia alemmalle säädöstasolle. Eräs lähtökohta oli tämä. Kun kyse on normeista, määräyksistä, valvonnasta, tämä aiheutti sen, että asetusmääräykset, jotka koskevat näitä asioita, ja muut normit jouduttiin nostamaan lakiin. Toisin sanoen se rakennelma jouduttiin nostamaan ylöspäin.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

10) Hallituksen esitys laiksi aluksista aiheutuvan vesien pilaantumisen ehkäisemisestä annetun lain muuttamisesta sekä Itämeren alueen merellisen ympäristön suojelua koskevan yleissopimuksen IV liitteen muutoksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys HE 15/1999 vp
Ympäristövaliokunnan mietintö YmVM 1/1999 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on ympäristövaliokunnan mietintö n:o 1.

Keskustelu:

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa rouva puhemies! Voi sanoa, että hallituksen esitys on tullut hyvään aikaan ja nopealla tempolla. Tässä on samasta asiasta kysymys, joka hallitusohjelmassa hyväksyttiin, eli siitä, että kun alus saapuu suomalaiseen satamaan ja luovuttaa jätteitään satamaan, niin

tällöin ei erikseen nimenomaan jätemäärästä laskuteta alusta eikä sen huolintayhtiötä, vaan no special fee -ajatus pitää sisällään sen, että jätemaksu on sisällytetty yleiseen satamamaksuun. Tämä on positiivinen asia, koska se tulee johtamaan siihen, että yhä useammin jätetään jätteitä, ja tässä hallituksen esityksessä on kysymys myös jättöpakosta ja myös jätteiden ilmoitusvelvollisuudesta satamaan saapumisen yhteydessä.

Suomi on jo aikaisemmin hyväksynyt, vuonna 98, Helsingin komission periaatteen, joka nimenomaan pitää sisällään lain keskeisimmän sisällön eli ei erityistä jätemaksua -ajatuksen. Itämeren alueen muutkin valtiot ovat tämän asian hyväksyneet, joten tähän ei synny epätasapainoa kilpailunäkökulmasta.

Edelleen voidaan todeta, että hallituksen esitykseen ja myös nyt esillä olleeseen asetusesitykseen liittyy mahdollisuus poikkeuksiin. Linjaliikennettä koskevat poikkeukset turvaavat sen, että niiden alusten ja linjojen, jotka hoitavat säännöllistä linjaliikennettä johonkin Itämeren satamaan, ei tarvitse lain kaikkia velvoitteita noudattaa. Aluksilla kuitenkin edellytetään olevan toimiva jätehuoltosopimus, ja myös valiokunta on asiaan kiinnittänyt huomiota. On luonnollisesti hyvin tärkeätä, että jätehuoltosopimus on myös ympäristöllisesti kestävä. Suomen laivaliikenteestä varsin mittava osa on säännöllistä linjaliikennettä.

Edelleen, arvoisa puhemies, on hyvin tärkeätä se, että pidämme mielessä Itämeren yleisen tilanteen. Aina kesäisin se tulee vahvasti esille leväkkintöineen, mutta samalla on myös muistettava se, että tutkittaessa Itämeren lohta tai silakkaa on niiden kudoksissa todettu varsin suuret määrät dioksiinia. Tämä on erittäin tärkeä hälytys-signaali sen suuntaan, että Itämeri on jo nyt aivan liiaksi saastunut, jolloin tarvitaan kaikki mahdolliset toimenpiteet myös alusjätehuollon osalta, jotka estävät tässä tapauksessa laittomia jätteenpäästöjä Itämeren ulapoille.

Samalla voimme todeta, että asian hyväksyminen edesauttaa myös muiden merialueiden, kuten Pohjanmeren ja Atlantin, suojelua. Onhan niin, että kun kaukaakin Eurooppaan ja Itämerelle saapuva alus voi jättää jätteensä ilman erillistä jätemaksua Itämeren satamiin, se vähentää houkutusta heittää jätteet yli laidan Atlantilla, Pohjanmerellä tai yleensä jossakin merialueella, kuten Itämeren alueella. Näin ollen tämä on erittäin positiivinen asia. Ympäristövaliokunta on yksimielisesti vahvasti esityksen takana.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen vara-puhemies Mikkola.

Ed. K e r o l a : Arvoisa puhemies! Käsittelyssä oleva hallituksen lakiesitys on ympäristövaliokunnan esityksen osalta suhteellisen kattava, mutta eräiltä osin haluan puuttua muutamiin kohtiin, jotka mielestäni kaipaavat täydennyksiä ja muutoksia.

Valiokunnan kannanottojen perustelukohdassa todettiin vuonna 1997 valvontalennoilla havaitun 100 päästöä. Sen sijaan ei ole mainittu, että viime vuonna päästöjä havaittiin vain 52. Edelleen todetaan todellisten ympäristöpäästöjen määrän ympäristöviranomaisten arvion mukaan olevan tuhansissa. Arvio ei kuitenkaan perustu mihinkään faktatietoihin.

Kohdassa Jättöpakon tarkempi säätely esitetään Merenkululaitokselle annettavaksi oikeus myöntää poikkeuksia aluksille, jotka ovat säännöllisessä liikenteessä ja joilla on jätehuoltosopimus pätevä jätetuotteen viemiseksi tai sataman kanssa. Lauseen loppuun tulisi lisätä ”missä Itämeren maassa tahansa”, koska kysymys on koko Itämeren alueesta. Samaa kohtaan tulisi myös saada maininta siitä, että satamilla on oikeus siirtää jätettä purkava alus muuhun soveltuvaan paikkaan, mikäli satamaliikenteen sujuvuus sitä edellyttää.

Ennakkoilmoitusvelvollisuus on hyvä asia, mutta varsinkin talvisaikana laivat eivät kykene saapumaan satamaan ilmoitusvelvollisuuden edellyttämän ajan sisällä. Tästä ovat seurauksena huomattavasti korkeammat valmiuden ylläpitokustannukset, ja tästä aiheutuvat kustannukset olisi alusten maksettava, koska kysymyksessä ovat aluseräiset jätteet.

Pieniä satamia koskeva alusjätteen jättöpakko saattaa aiheuttaa ongelmia, kuten kannanotossa ilmaistaan. Kuitenkaan ei esitetä mitään maksujärjestelmää, jonka perusteella suuret taloudelliset ongelmat voitaisiin poistaa. Tällaisissa tapauksissa jätteiden vastaanotoista, kuljetuksista ja käsittelyistä tulisi voida veloittaa syntyneiden kustannusten mukaisesti omakustannusperiaatteen pohjalta.

Kohdassa Maksut todetaan, että alusjätteistä perittävistä maksuista valmistellaan erillistä esitystä. Tämäkin on hyvä asia. Samassa kohdassa todetaan edelleen Helsingin komission suositus ”ei-erityismaksua”-järjestelmään. Viimeksi mainittu kohta tulisi poistaa kannanotosta siihen kuulumattomana.

Arvoisa puhemies! Tärkeintä on, että koko alusjätejärjestelmän toimivuus varmistetaan siten, että jätteen laskeminen mereen estyy mahdollisimman tehokkaasti. Mikään maksujärjestelmä ei yksinään sitä kuitenkaan takaa. Siksi on luotava tehokas valvonta-, laatu- ja sanktiojärjestelmä, jotta myös koskaan Suomen satamiin saapumattomien Suomenlahdella liikennöivien alusten mahdolliset päästöt eivät tulisi Suomen satamien ja kuntien maksettaviksi ja hoidettaviksi eivätkä muutenkaan niiden vastuulle.

Ed. M. P i e t i k ä i n e n : Herr talman! Kring Östersjön bor över 80 miljoner människor. Det är ett av de mest undersökta och mest nedsmutsade haven. Östersjön är övergödd. Där finns alltför mycket närsalter och syrefria bottenområden, och vi vet att som en följd av det här slår algbloomingarna ut.

Sommaren 1997 var algbloomingarna exceptionellt kraftiga. Massförekommsten av alger är ett tecken på att våra övergödande utsläpp är för stora. Näringsbelastningen av främst fosfor och kväve måste minska.

Havet reagerar långsamt på förändringar. För att vi skall få till stånd synliga förändringar i Östersjöns tillstånd krävs det år av internationellt samarbete med Östersjöländerna. Det behövs kraftiga internationella begränsningar av de totala utsläppen.

Hallituksen esitys vesien pilaantumisen ehkäisemisestä on parannusaskel. Lainmuutoksen tarkoituksena on ehkäistä aluksista tulevia päästöjä siten, että lakiin sisällytetään pykälä alusten ilmoitusvelvollisuudesta. Alukset ovat myös velvollisia katsomaan, että niillä merellä ollessaan on niin vähän jätteitä aluksella kuin mahdollista. Päästöillä tarkoitetaan öljyä tai öljypitoisia seoksia, vaarallisia nestemäisiä aineita sekä käymäläjätteitä. Tarkoitus on, että kaikki jätteet jätetään satamaan. Satamien on huolehdittava tarpeellisista vastaanottopalveluista. Pien- ja huviveneiden käymäläjätteiden satamaan jättämisestä mainitaan erillisellä asetuksella. Siinä tulee kuitenkin olemaan viiden vuoden ylimenokausi tämänhetkisille veneille. Vieras- ja pienvenesatamienkin on siis huolehdittava tarkoituksenmukaisesta jätteen vastaanottamisesta.

Jättöpakko täydentää ja tiukentaa voimassa olevaan alusjätelakiin sisältyvää vahingollisten aineiden päästökieltoa. Huolimatta Helcomin suosituksista ja vaikka voimassa olevaan alusjätelakiin sisältyy vahingollisten aineiden päästö-

kielto, ovat alusten päästöt lisääntyneet. Öljypäästöt Suomen vesillä ovat lisääntyneet niin, että vuonna 1997 havaittiin kaksi kertaa enemmän päästöjä kuin vuonna 1995.

Lainmuutos on tervetullut, minkä myös ympäristövaliokunta toteaa mietinnössään.

Jag vill också gärna konstatera att miljöutskottet mycket noggrannt gick igenom denna lagändring och förordningstexten. Vi hörde sakkunniga och vi diskuterade givetvis en del av de frågor som riksdagsledamot Kerola tog upp här, men faktum är att de skrivningar vi har i betänkandet i mitt tycke helt klart täcker också de specialproblem som rdm. Kerola lyfte fram i sitt yttrande för en stund sedan.

Niin kuin sanoin, lainmuutos on erittäin tervetullut, mutta nähtävästi kesän leväkuinnoille se ei kuitenkaan voi mitään, sehän on selvä asia. Toimenpiteiden vaikutukset tuntuvat vasta useiden vuosien kuluttua.

Ed. K a r h u : Arvoisa puhemies! Käsittelyssä oleva esitys on mielestäni varsin onnistunut. Oli Itämeressä päästöjä sata tai viisikymmentä — viittaa tässä ed. Kerolan kommenttiin — tosiaasia on, että Itämeri on erittäin saastunut. Hyvä onkin, että kaikki mahdolliset Itämeren valtiot lähtevät yhdessä mukaan puhdistamaan ja suojelemaan merta. Jos toiveita saa esittää, niin jos Baltian maat ja myös ne maat, joilla on vesiyhteys idempänä, tulisivat mukaan suojelemaan, saataisiin varmasti vielä parempia tuloksia. Hyvä on, jos Suomikin lähtee tällaisella esityksellä mukaan. Tässä vain on joitain asioita, joita pikkuisen kommentoisin.

Ensinnäkin linjaliikenteen oikeudet on varsin hyvin huomioitu tässä, mutta pikkuisen mietityttä se tosiaasia, minkälaisia ongelmia esitys tulee tuomaan piensatamille ja pienveneille. Tarkoitin tällä todella ihan pienveneitä, en edes suurikokoisia huviveneitä ollenkaan. Vaikka me haluamme totta kai sitä, että veneistä ei tiputeta jätteitä mereen, mikä on kiusaus silloin, kun jätteenjätto on maksullista satamassa, onko se kuitenkin kohtuuton rasite säädettyinä koskemaan pienimpiäkin aluksia? En osaa tässä arvioida, kun maksupolitiikasta ei ole vielä tietoa.

Toinen asia, jota kritisaisin, on laskutusmenetelmä. Tämä malli on Ruotsin mallin mukainen, ja siinä se sisältyy ilmeisestikin satamamaksuihin. Mitään erillistä maksua ei peritä. Itse näkisin mieluummin maksullisuuden läpinäkyvänä, eli

jättemaksun osuus näkyisi siinä, jolloin ei ainaakaan tulisi maksun kerääjälle suurta kiusausta lisätä maksuun muitakin korotuksia, jolloin ehkä huomataan, että satamamaksu on kohonnut eikä se ole pelkästään jättemaksuosuuden verran kohonnut.

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa herra puhemies! Muutama huomio ed. Kerolalle, joka ei nyt ole paikalla. Hän viittasi määriin, joita on havaittu esimerkiksi lentovalvonnassa tutkittaessa, kuinka paljon on öljy- ja kemikaalipäästöjä. Tuo luku sata on suomalaisen valvonnan havainnoima. Se on varsin pieni. Niin kuin ympäristövaliokunnan mietinnössäkkin todetaan, todelliset päästöluvut ovat tuhansissa.

Täällä on todettu, muun muassa ed. M. Pietikäinen teki niin, että Itämeren tilanne on tosi heikko ja heikkous jatkuu. Muun muassa Itämeren pohjassa on Euroopan suurin autioma, täysin eloton alue johtuen sen syvänteissä olevista saasteista ja hapettomuudesta.

Kun ed. Karhu viittasi siihen, miten maksuja hankitaan ja minkälaisia houkutusia on jättää jätteitä, niin todellakaan maksut eivät ole jätehuoltomaksuja, vaan ne ovat normaaliin satamamaksuun sisällytettyjä maksuosia. Miten suuria ne ovat prosenttilukuina? Valiokunta kuuli erilaisia lukuja, mutta ehkä 5—10 prosentin nousuista puhuttiin eniten satamamaksuja käsitellessä.

Lopuksi, puhemies, on selvää, että maksuista tulee erillinen esitys, niin kuin täällä todetaankin, mutta kaikkein tärkeintä on toki se, mitä tulee tapahtumaan Itämerellä. Totean lopuksi, että kaikki Itämeren valtiot ovat mukana Helcom-sopimuksessa.

Ed. V i s t b a c k a : Arvoisa puhemies! Tietysti voi sanoa, että laki sinällään on hyvä ja kannatettava, mutta itse olisin puuttunut asiaan, johon myös ed. Karhu puuttui. Tätä ongelmaa on meillä EU:n oliko E- vai U-asiana käsitelty ja kymmeniä asiantuntijoita kuultu nimenomaan näiden pienten huviveneiden osalta, ja siihen liittyvät myös pien- ja vierassatamaongelmat. Toivoisin, että kun ministeriö tekee asetusta, pysyttäisiin edes kohtuuden rajoissa, koska tahtoo olla, että silloin kun saadaan pää auki, lähdetään tekemään sellaisia ratkaisuja, jotka saattavat loppujen lopuksi heikentää kokonaistilannetta ja asioiden hoito tehdään vaikeammaksi kuin periaatteessa on ollut tarkoitus. Toivoisin todella, että ministeriössä huolehdittaisiin siitä, että kun

tämän suuntainen asetus aikanaan tulee, niin se olisi kohtuullinen. Kun täällä todetaan nimenomaan, että Merenkululaitokselle jää harkintavaltaa ja se pystyy myöntämään poikkeuksia, niin sielläkin tulisi olla järki kädessä, että ei lähdetäsi vauhottamaan, jos jokin uusi asia saadaan vireille ja täytäntöön, niin että sitä kiristettäisiin liikaa.

Ed. T i u s a n e n : Herra puhemies! Ed. Vistbacka viittasi aikaisemmin sekä liikennevaliokunnassa että ympäristövaliokunnassa tapahtuneeseen U-asian käsittelyyn. Tämä U-asiahan merkitsee sitä, että nämä valiokunnat ovat antaneet lausuntonsa suurelle valiokunnalle, joka antaa sitten lausuntonsa ja käsityksensä eteenpäin. Kysymyksessä on siis EU-lainsäädäntöön liittyvä käsittely, mutta asia on ollut sama.

Molempien valiokuntien lausunnoissa oli esillä se, että kun tehdään täällä aikaisemmin esillä ollut linjaliikennesopimus ja siihen liittyvä vapautus jätteen luovuttamisvelvoitteesta ja tämän lain sisältämistä velvoitteista, niin tämä sopimus pitäisi tehdä yleensä EU-maan kanssa. Tämä näkökulma oli liikennevaliokunnassa, ja se oli myös ympäristövaliokunnan lausunnossa. Se on sen takia siihen uskoakseni molemmissa valiokunnissa laitettu, että silloin se on ympäristöllisesti kestävämpi kuin jos sopimus tehdään esimerkiksi Liettuassa tai Venäjällä. Sosnovyi Bor, ongelmajätelaitos, joka on aika lähellä meitä, on Pietarin alueen ongelmajätelaitos, joka muistuttaa lähinnä Danten helvettiä, ja sinne viedään muun muassa niitä ongelmajätteitä ilmeisesti, joita tulee laivaliikenteestä. Tämä ei ole kestävä tapa hoitaa asioita.

Mitä tulee pienten satamien taloudelliseen kantokykyyn, tämä asia oli ympäristövaliokunnassa tarkoin esillä. Tästä on todettu ja todetaan myös hallituksen esityksessä, että siinä noudate-

taan esimerkiksi liikkuvan kaluston käyttöä. Ei vaadita suoraan pienille satamille jätteiden vastaanottorakenteiden rakentamista ja niiden hankkimista, mikä tulisi varsin kalliiksi, vaan liikkuvaa kalustoa voidaan käyttää.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

Poistoja päiväjärjestyksestä

Toinen varapuhemies: Päiväjärjestyksestä poistetaan 11)–18) asia.

19) Hallituksen esitys laiksi Espoon Keilaniemessä ja Lintuvaarassa sijaitsevien maa-alueiden myymisestä Espoon kaupungille

Hallituksen esitys HE 20/1999 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 2/1999 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään kello 16.05.

Täysistunto lopetetaan kello 15.55.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen